Dosarul nr. 3-114/2024
2-24008833-12-3-19012024

H O T Ă R Â R E
În numele Legii

08 aprilie 2025 mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani
În componența:
Președintele ședinței, judecător Negurița Veaceslav
Grefier Vrancean Natalia
Cu participarea
reprezentantului pârâtului Gavriliță Stela

examinând în ședință de judecată publică, cauza de contencios administrativ intentată la acțiunea Cancelariei de Stat împotriva Consiliului pentru Egalitate, terț Gaidarji Dmitrii privind anularea actului administrativ individual defavorabil,

și

Acțiunea conexată la cererea de chemare în judecată depusă de Ministerul Sănătății RM către Consiliul pentru Egalitate RM, terț Gaidarji Dmitrii privind anularea actului administrativ individual defavorabil.

a c o n s t a t a t:

Argumentele participanților la proces

Acțiunea de bază.

La 19.01.2024 Cancelaria de Stat a depus o acțiune împotriva Consiliului pentru Egalitate cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că, la 24 martie 2023, dl Dmitrii Gaidarji s-a adresat cu cerere în scris către Cancelaria de Stat privind anularea obligațiunii de a achita polița de asigurare medicală din motiv că la momentul actual este deținut în penitenciar. In cerere a solicitat ca răspunsul să fie expediat în limba rusă.

La 31 martie 2023, prin scrisoarea nr. 08-78-3511, în temeiul art.74 din Codul administrativ, Cancelaria de Stat a remis spre examinare cererea dlui Dmitrii Gaidarji către Ministerul Sănătăți (generalizare) și Compania Națională de Asigurări în Medicină, cu informarea petiționarului.

Prin răspunsul nr. 16/1385 din 03 mai 2023, formulat în limba de stat/română, Ministerul Sănătății a comunicat dlui Dmitrii Gaidarji rezultatele examinării cererii sale.

Invocând faptul că nu a primit răspuns în limba rusă, limba în care a formulat cererea, dl Dmitrii Gaidarji a înaintat plângere către pârât - Consiliul pentru Egalitate, pentru constatarea discriminării.

La 12 decembrie 2023, în cadrul ședinței de deliberare, Consiliul pentru Egalitate a decis că faptele constatate reprezintă discriminare directă de către Cancelaria de Stat și Ministerul

Sănătății pe criteriul de limbă față de dl Dmitrii Gaidarji în exercitarea dreptului de a primi răspuns în limba adresării. Decizia Consiliului pentru Egalitate din 12 decembrie 2023, emisă pe cauza nr. 13 8/23 a fost comunicată Cancelariei de Stat la 27 decembrie 2023.

Cancelaria de Stat califică Decizia Consiliului pentru Egalitate din 12 decembrie 2023 ca fiind contrară legii, lipsită de temei și pasibilă de anulare din următoarele aspecte.

I. Consiliul de Egalitate interpretând și aplicând prevederile legislației nu a respectat principiile:

- ierarhiei actelor normative - Lex superior derogat inferior;
- aplicabilității legii posterioare față de cea anterioară - Lex posterior derogat prior.

Potrivit prevederilor art. 26 din Codul administrativ, limba de procedură în fața autorităților publice și a instanțelor de judecată competente este cea prevăzută de legislație. în conformitate cu prevederile art. 13 din Constituția Republicii Moldova, limba de stat a Republicii Moldova este limba română.

Statul recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării, dar la pct.37 din Hotărârea Curții Constituționale nr.4 din 21 ianuarie 2021, Curtea reține că menționarea limbii ruse are, în acest text constituțional, un caracter exemplificativ și nu îi conferă limbii ruse, în Republica Moldova, un statut deosebit de cel al altor limbi vorbite pe teritoriul țării (ucraineană, găgăuză, bulgară, romani etc.).

Totodată, art. 13 alin.(4) din Constituție, prevede că modul de funcționare a limbilor pe teritoriul Republicii Moldova se stabilește prin lege organică.

În anul 2018, Curtea Constituțională a declarat desuetă Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești, adoptată în anul 1989 (a se vedea HCC nr. 17 din 4 iunie 2018, §§ 31, 34 și 35).

Ulterior, la 16 decembrie 2020 a fost adoptată Legea nr.234/2020 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova. Legea respectivă a fost supusă controlului de constituționalitate, fiind declarată neconstituțională la 21 ianuarie 2021.

In context, remarcă că la secțiunea ’IV. Drept relevant” a Deciziei din 12 decembrie 2023, pârâtul a reținut:

Hotărârea Curții Constituționale nr.28 din 30 mai 2002 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr.l00-XV din 26 aprilie 2001 "Privind actele de stare civilă"* și din Legea nr. 382-XV din 19 iulie 2001 "Cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor", care prevede la pct.2 că ’’potrivit art. 13 din Constituție, limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească funcționând pe baza grafiei latine. Totodată, statul recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării, iar modul lor de funcționare pe teritoriul Republicii Moldova se stabilește prin lege organică. în acest sens, constituantul, prin art. VII din titlul VII din Constituție, a recunoscut Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova nr.3465-XI din 1 septembrie 1989* (în continuare - Legea funcționării limbilor) ca act valabil și fundamental în reglementarea funcționării limbilor

pe teritoriul țării în măsura în care nu contravine Constituției". De asemenea, la pct.3 ''Curtea precizează că dispozițiile art. 12 alin.(l) din Legea minorităților naționale privind dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a se adresa în instituțiile publice oral și în scris în limba moldovenească sau rusă și de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea reiterează dispozițiile art.6 din Legea funcționării limbilor, care permit cetățeanului să aleagă limba de comunicare orală sau scrisă - moldovenească sau rusă - în relațiile cu organele puterii de stat, administrației de stat și organizațiilor obștești, precum și cu întreprinderile, instituțiile și organizațiile situate pe teritoriul Republicii Moldova, iar în localitățile în care majoritatea o constituie populația de naționalitate ucraineană, rusă, bulgară sau de altă naționalitate se folosește pentru comunicare limba maternă sau o altă limbă acceptabilă. Constituționalitatea dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea minorităților naționale se confirmă și prin art. 11 din Legea funcționării limbilor, potrivit căruia, în caz de adresare în scris a organelor puterii de stat și a organizațiilor obștești către cetățean se folosește limba moldovenească sau rusă, în localitățile cu populație de naționalitate găgăuză - moldovenească, găgăuză sau rusă. La eliberarea documentelor se folosesc la libera alegere a cetățeanului limba moldovenească sau rusă ori limbile moldovenească și rusă, iar în localitățile cu populație de naționalitate găgăuză - limba moldovenească, găgăuză ori rusă sau limbile moldovenească, găgăuză și rusă.

Hotărârea Curții Constituționale nr.17 din 4 iunie 2018 pentru controlul constituționalității unor prevederi referitoare la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova și a articolului 4 alin.(2) din Codul jurisdicției constituționale, potrivit căreia Curtea a constatat desuetudinea Legii nr. 3465 din 1 septembrie 1989 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești. Prin urmare, invocîndu-se prevederile de Ia pct.38 și anume: ''Curtea a reținut că caracterul oficial al limbii române în Republica Moldova nu exclude traducerea actelor normative adoptate sau emise de către unele autorități centrale ale Republicii Moldova în alte limbi, garantarea de către stat a dreptului la educație în limba rusă, publicarea actelor normative, a comunicărilor oficiale și a altor informații de importanță națională în limba rusă și afișarea denumirilor instituțiilor și a localurilor publice în limba rusă", pârâtul a recurs la denaturarea constatărilor Curții. întrucât la pct.40 din aceiași hotărîre Curtea reține: „Protecția și promovarea limbii oficiale garantează dezvoltarea identității comunității statale și asigură comunicarea dintre și în cadrul părților constitutive ale populației. Posibilitatea cetățenilor de a utiliza limba oficială oriunde în țară permite evitarea unei discriminări în regiunile în care minoritățile sunt majoritare. Cunoașterea limbii oficiale este importantă și din perspectiva persoanelor care aparțin de minoritățile naționale. De altfel, Raportul explicativ al prevederilor Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, intrată în vigoare pentru Republica Moldova pe 1 februarie 1998, raport în care este comentat articolul 14 § 3 din Convenție, menționează că „cunoașterea limbii oficiale constituie un factor favorabil coeziunii și integrării sociale". Mai mult, deși cutumă, Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare constituie pentru autoritățile Republicii Moldova o sursă de drept (a se vedea articolul 38 din Convenția din 23 mai 1969 cu privire la dreptul tratatelor, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993). Preambulul acesteia prevede că „protecția și încurajarea limbilor

regionale sau minoritare nu trebuie să se facă în detrimentul limbilor oficiale și a necesității de a le însuși”,,.

Totodată, remarcă că pârâtul nu a făcut referință la Hotărârea Curții Constituționale nr.4 din 21 ianuarie 2021, care este posterioară celor invocate și specială cu referire la funcționarea limbii române - limba de stat și limbii ruse - limbă a unei minorități etnice pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv în sfera activității autorităților publice. Or, prevederile art.6 din Legea nr.234/2020 - declarată neconstituțională, corespund prevederii de la art. 12 alin.(l) din Legea nr.382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor, precum și art. 11 din Legea nr.3465/1989 funcționării limbilor vorbite pe teritoriul RSS Moldovenești - declarată neconstituțională. Cu titlu probator:

• Art. 6 din Legea nr.234/2020 - în relațiile cu autoritățile publice, cu administrația publică, cu instituțiile publice, precum și cu întreprinderile și organizațiile situate pe teritoriul Republicii Moldova, limba de comunicare verbală și scrisă este, la alegerea cetățeanului, limba de stat sau limba de comunicare interetnică. (...)

• Art. 12 alin.(l) din Legea nr.382/2001- Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a se adresa în instituțiile publice oral și în scris, în limba română sau rusă, și de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea.

• Art. 11 din Legea nr.3465/1989 - în caz de adresare în scris a organelor puterii de stat, administrației de stat și organizațiilor obștești către cetățean se folosește limba moldovenească sau rusă, în localitățile cu populație de naționalitate găgăuză - moldovenească, găgăuză sau rusă. La eliberarea documentelor se folosesc la libera alegere a cetățeanului limba moldovenească ori rusă sau limbile moldovenească și rusă, iar în localitățile cu populație de naționalitate găgăuză - limba moldovenească, găgăuză ori rusă sau limbile moldovenească, găgăuză și rusă. Organele puterii de stat, administrației de stat, organizațiilor obștești, întreprinderile, instituțiile și organizațiile primesc și examinează documentele prezentate de către cetățeni în limba moldovenească sau în cea rusă, iar în localitățile cu populație de naționalitate găgăuză - limba moldovenească, găgăuză sau rusă. La documentele prezentate în alte limbi trebuie anexată traducerea în limba moldovenească sau rusă.

În speță reținem că, potrivit art. l alin.(l) din Codul administrativ nr. 116/2018 (în vigoare de la 1 aprilie 2019), legislația administrativă reprezintă cadrul juridic principal prin care se asigură reglementarea raporturilor administrative la înfăptuirea activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acesteia.

În timp ce, pârâtul a dat prioritate și a constatat discriminare pe criteriul de limbă reieșind din prevederile Legii nr.382/2001, al cărei obiect de reglementare îl constituie relațiile care apar în contextul exercitării drepturilor și libertăților aferente apartenenței la o minoritate națională și nicidecum modul de funcționare a limbilor pe teritoriul Republicii Moldova, care se stabilește prin lege organică (lege care prin Hotărârea Curții Constituționale nr.4/2021 a fost declarată neconstituțională).

Astfel, art. l alin. (2) din Codul administrativ prevede: ’’Legislația administrativă se întemeiază pe normele constituționale dezvoltate în prezentul cod, în alte legi și în alte acte

normative subordonate legii, care reglementează raporturile administrative și care trebuie sa fie în concordanță cu Constituția Republicii Moldova”.

Potrivit pct.55 din Hotărârea Curții Constituționale nr.4 din 21 ianuarie 2021, Curtea reține că articolul 13 din Constituție recunoaște doar o singură limbă de stat și nu conține sintagma „limbă de comunicare interetnică". Statutul constituțional al limbii de stat tocmai implică funcția limbii de stat de a fi limba de comunicare între toți cetățenii Republicii Moldova, indiferent de originea lor etnică. în acest sens, sunt și prevederile articolului 10 alin. (1) din Constituție, conform cărora statul are ca fundament unitatea poporului Republicii Moldova, care este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi (a se vedea HCC nr.4 din 21 ianuarie 2021, §59). Iar tratamentul preferențial al limbii ruse în comparație cu celelalte limbi ale minorităților etnice, prin poziționarea ei la nivelul limbii de stat, contravine articolului 13 din Constituție (a se vedea, mutatis mutandis, Opinia Comisiei de la Veneția nr.605/2010, CDL-AD(2011)008, §69). Acest tratament nu este conform cu principiile enunțate de Preambulul Constituției și face ca prescripția articolului 10 alin. (2) din Constituție să fie golită de substanță în privința celorlalte minorități etnice care vorbesc o altă limbă decât limba rusă. Acordându-i limbii ruse un statut similar cu cel al limbii române, Legea contestată diminuează forța integratoare a limbii oficiale, mai ales în sfera activității autorităților publice (a se vedea, mutatis mutandis, Opinia Comisiei de la Veneția nr. 605/2010, CDL-AD(2011)008, § 70, 98; HCC nr.4 din 21 ianuarie 2021, §62).

Întrucât una din funcțiile principale ale Curții Constituționale, stabilite în art. 134 alin.(3) din Constituție, este garantarea Supremației Constituției, menționează că interpretările/constatările Curții Constituționale expuse în Hotărârea nr.4 din 21 ianuarie 2021 urmează a fi puse la baza deciziei Consiliului de Egalitate în cazul instituirii prezumției de discriminare directă pe criteriul de limbă.

II. Consiliul de Egalitate nu a reținut circumstanțe importante examinării juste/obiective/legale a faptelor calificate ca discriminare pe criteriul de limbă

Drept suport probatoriu este cererea dlui Dmitrii Gaidarji din 24 martie 2023, adresată Cancelariei de Stat, privind anularea obligațiunii de a achita polița de asigurare medicală din motiv că la momentul actual este deținut în penitenciar, din contextul căreia Consiliul pentru Egalitate a reținut: ’’Petiționarul menționează că este de etnie găgăuză și nu posedă limba română” (a se vedea pct.3.1 din Decizia din 12.12.2023), deși petiționarul nu a făcut astfel de mențiuni. Contrar, celor expuse de către pârât, în cerere petiționarul și-a indicat numele/prenumele/patronimicul atât în limba rusă, cât și română, solicitând ca răspunsul să fie dat în limba rusă, deoarece posedă această limbă. Nu există nicio mențiune din partea petiționarului că nu cunoaște limba de stat/română sau că limba rusă este unica sa limbă de exprimare.

În context, subliniază că potrivit art. 11 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, Consiliul pentru Egalitate este o autoritate bugetară autonomă, instituită în scopul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității. Consiliul acționează în condiții de imparțialitate și independență organizational, funcțională, operațională și financiară față de orice autoritate publică, persoană fizică sau juridică, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică

de organizare, și față de orice persoană cu funcție de răspundere de orice nivel. La fel, pct.20 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru egalitate, aprobat prin Legea nr.298/2012, prevede că Consiliul acționează în condiții de imparțialitate și independență față de alte autorități publice, persoane fizice sau juridice.

De asemenea, pârâtul nu a reținut circumstanța ce vizează anul nașterii petiționarului *****, care este indicată în cererea din 24 martie 2023.

Vârsta petiționarului are relevanță în acest caz, întrucât dlui face parte din generația care a beneficiat de instruire în Republica Moldova, ca stat independent și suveran, unde potrivit art.35 alin.(3) din Constituție, ''studierea limbii de stat se asigură în instituțiile de învățământ de toate gradele".

Mai mult, art. l din Legea nr.3 82/2001 prevede că "în sensul prezentei legi, prin persoane aparținând minorităților naționale se înțeleg persoanele care domiciliază pe teritoriul Republicii Moldova, sunt cetățeni ai ei, au particularități etnice, culturale, lingvistice și religioase prin care se deosebesc de majoritatea populației - moldoveni - și se consideră de altă origine etnică".

Astfel, art.6 alin.(l) din Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024/2000, prevede că ''cetățenii Republicii Moldova sânt egali în fața legii și a autorităților publice, beneficiază în egală măsură de toate drepturile social-economice și politice și de libertățile proclamate și garantate de Constituție și de alte legi, de acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte". în acest sens, pct. 50 al Hotărârii Curții Constituționale nr.4/2021, statuează că fiecare cetățean care locuiește pe teritoriul țării și tinde să se integreze în societate, să participe eficient la procesele democratice ale statului și să beneficieze de oportunitățile pe care le acordă statul Republicii Moldova are nevoie de cunoașterea limbii de stat.

Potrivit art. 18 alin.(l) din Legea nr. 1024/2000, se consideră că persoana cunoaște limba română, dacă:

a) înțelege suficient limba uzuală, informațiile cu caracter oficial;

b) discută și răspunde la întrebări despre viața cotidiană;

c) poate citi și înțelege suficient orice text cu caracter social, orice lege sau alt act normativ;

d) poate scrie o expunere la o temă despre viața cotidiană.

Deși, petiționarul nu a menționat, dar pârâtul a reținut că este de naționalitate găgăuză, apreciază relevante prevederile art.3 alin.(l) din Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Găgăuz-Yeri), potrivit căruia '"limbile oficiale ale Găgăuziei sînt limbile româna, găgăuză și rusă". în acest sens, concluzia pârâtului că reclamantul nu cunoaște limba română/de stat nu este probată.

În altă ordine de idei, reținem că petiționarul s-a adresat Cancelariei de Stat a Republicii Moldova, care potrivit Regulamentului privind organizarea și funcționarea Cancelariei de Stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr,657/2009, este persoană juridică de drept public, care în activitatea sa se conduce de Constituția Republicii Moldova, Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate și de alte acte normative, de decretele Președintelui Republicii Moldova, de ordonanțele, hotărârile și

dispozițiile Guvernului și de prevederile prezentului Regulament.

Întrucât în cadrul Cancelariei de Stat, precum și în cadrul Ministerului Sănătății, activează funcționari publici, relevăm că regimul general al funcției publice precum și statutul funcționarului public este reglementat de prevederile Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

Art.22 alin.(l) din Legea nr.158/2008 statuează: Funcționarul public are următoarele obligații generale, inclusiv:

”a) să respecte Constituția, legislația în vigoare, precum și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) să respecte cu strictețe drepturile și libertățile cetățenilor”(...).

Totodată, art.27 alin.(l) din Legea nr.158/2008 prevede că la o funcție publică poate candida persoana care îndeplinește următoarele condiții de bază, inclusiv:

”a) deține cetățenia Republicii Moldova;

b) posedă limba română și limbile oficiale de comunicare interetnică vorbite în teritoriul respectiv în limitele stabilite de lege” (...).

Prin urmare, în cadrul Cancelariei de Stat, la angajare, nu se solicită din partea candidatului să posede limba rusă.

La pct. 68 din Hotărârea Curții Constituționale nr.4/2021, Curtea reține că, în vederea asigurării aplicării prevederilor Legii contestate (Legea nr. 234 din 16 decembrie 2020 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova autoritățile statului vor trebui să aloce mijloace financiare suplimentare, care, în prezent, nu au fost estimate, e.g. pentru traducerea actelor oficiale ale organelor puterii de stat și ale administrației publice, pentru traducerea denumirilor instituțiilor publice, pentru pregătirea înscrisurilor de pe plăcile cu denumirea autorităților publice, pentru traducerea denumirii mărfurilor, a instrucțiunilor, precum și a oricărei alte informații vizuale referitoare la mărfurile fabricate în Republica Moldova, pentru instruirea funcționarilor în sensul cunoașterii limbii ruse, pentru angajarea și remunerarea traducătorilor etc. Așadar, Curtea nu reține argumentele reprezentanților Parlamentului și Guvernului care au menționat în ședința publică a Curții că pentru implementarea Legii contestate nu sunt necesare cheltuieli bugetare”.

De asemenea, la pct.70 din Hotărârea Curții Constituționale nr.4 din 21 ianuarie 2023, Curtea a reținut că, în cadrul procedurilor legislative cu impact bugetar, prevederile alineatului (4) din articolul 131 din Constituție stabilesc o dependență decizională directă a Parlamentului față de Guvern, în sensul în care existența acceptului prealabil al Guvernului în privința propunerilor legislative care implică majorarea cheltuielilor reprezintă o condiție imperativă, de la care legislativul nu poate deroga. Din norma constituțională se deduce în mod univoc faptul că acceptul Guvernului trebuie să preceadă adoptarea proiectelor de legi cu impact bugetar în lectură finală. Nerespectarea acestei condiții constituie o încălcare a procedurii stabilite de Constituție în materie de legiferare în domeniul bugetar (a se vedea, mutatis mutandis, HCC nr. 2 din 28 ianuarie 2014, §§ 48 și 74; HCC nr. 11 din 25 martie 2014, § 62; HCC nr. 28 din 19 noiembrie 2020, §§ 38-39). în acest context, prin Hotărârea nr. 23 din 10 octombrie 2019, Curtea

a constatat că adoptarea unei legi cu impact bugetar în lipsa avizului Guvernului (§ 77) conduce la încălcarea procedurii prevăzute de articolul 131 alin. (4) și a articolului 6 din Constituție, care obligă autoritățile statului să-și exercite atribuțiile în limitele rigorilor stabilite de Constituție".

Prin urmare, conchid că măsura Consiliului pentru Egalitate, expusă la pct.3 în Decizia din 12 decembrie 2023, privind instruirea angajaților în vederea oferirii răspunsurilor persoanelor aparținând minorităților naționale în limba adresării, identificarea soluțiilor de ordin administrativ, etc. excede/contravine competențelor funcționale ale pârâtului.

Reține că pârâtul a catalogat informarea petiționarului, dlui Dmitrii Gaidarji, de către Cancelaria de Stat, prin scrisoarea nr.08-78-3511 din 31 martie 2023, cu privire la readresarea cererii sale Ministerului Sănătății ca faptă discriminatorie. Astfel, pentru repunerea în drepturi a petiționarului Consiliul pentru Egalitate a prescris Cancelariei de Stat traducerea în limba rusă a scrisorii respective.

În context, menționează că acțiunea de readresare a unei cereri, conform domeniului de competență, constituie operațiune administrativă. Or, conform art. 15 din Codul administrativ, operațiunile administrative sînt manifestările de voință sau activitățile autorităților publice care nu produc ca atare efecte juridice și care pot fi contestate doar concomitent cu actul administrativ individual, cu excepția operațiunilor administrative executorii sau îndreptate împotriva unui terț.

Prin urmare, decizia Consiliului de Egalitate și în acest sens este lipsită de suport juridic.

În altă ordine de idei, relevă că potrivit art.2 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, discriminare reprezintă orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți, interese legitime și beneficii ale persoanei sau ale unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile protejate, reale sau presupuse, în afară de cazul în care acestea se justifică în mod obiectiv și rezonabil, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a acelui scop sunt proporționale, adecvate și necesare. Astfel, admiterea alegațiilor petiționarului de către Consiliu și constatarea discriminării pe criteriul de limbă denotă eludarea prevederilor legale și favorizarea petiționarului în raport cu al ți concetățeni, inclusiv care aparțin unei minorități etnice, în vederea acordării unui răspuns într-o limbă care nu este oficială/de stat și nici în limba minorității etnice din care face parte. Totodată, potrivit art. 2 din Legea nr. 121/2012, discriminarea directă este definită ca „tratare a unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile protejate, reale sau presupuse, în manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă (.„)". Menționează că la pct. 5.3 din Decizie, Consiliului a reținut că „pentru a institui prezumția discriminării directe, faptele invocate trebuie să caracterizeze cumulativ următoarele elemente: a) existența unui tratament mai puțin favorabil (excludere, deosebire, restricție etc.) în exercitarea unui drept recunoscut de lege; b) aplicat în comparație cu alte persoane (un grup de persoane); c) cu care petiționarul se află în situație comparabilă; d) în baza unui criteriu protejat". Pornind de la rigorile enunțate, decizia Consiliului este lipsită de argumente ce ar dovedi tratamentul diferențiat aplicat petiționarului în raport cu alți subiecți aflați într-o situație comparabilă. Or, o condiție primordială pentru existența tratamentului diferențiat o reprezintă caracterul comparabil al situațiilor (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr. 16 din 20 mai 2021, § 39). Prin

urmare, în lipsa întrunirii cumulative a elementelor indicate mai sus, fie în lipsa constatării acestora, fapta nu poate fi calificată ca discriminare directă.

În context, se impune analiza soluției oferite de Consiliul pentru Egalitate, prin prisma echității constatărilor față de ceilalți cetățeni ai Republicii Moldova. Or, potrivit pârâtului, comunicarea autorităților administrației publice cu cetățenii Republicii Moldova în limba oficială, limba pe care se prezumă că o cunosc, este un tratament mai puțin favorabil decât oferirea răspunsului în limba rusă persoanei care este cetățean al Republicii Moldova și aparține unei alte minorități etnice decât cea rusă.

Apreciază critic și califică ca discriminatorie soluția Consiliului pentru Egalitate prin invocarea prevederilor art.12 alin.(l) din Legea nr.382/2001 potrivit cărora persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a se adresa în instituțiile publice oral și în scris, în limba română sau rusă, și de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea. Pe lîngă faptul că această soluție este în detrimentul limbii române ca limbă de stat/oficială, este și una defavorabilă integrării minorităților în societate și discriminatorie față de minoritățile de naționalitate: găgăuză, bulgară, ucraineană, a căror limbă maternă nu este limba rusă. Admiterea acestei erori de interpretare de către pârât încurajează/perpetuează rusificarea minorităților naționale care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, interpretarea prevederilor constituționale și soluția oferită de Curtea Constituțională prin adoptarea Hotărârii nr.4/2021 vine să unifice poporul Republicii Moldova, care este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi și să excludă tratamentul preferențial al limbii ruse în comparație cu celelalte limbi ale minorităților etnice, prin poziționarea acesteia la nivelul limbii de stat.

Potrivit pct. 251 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru egalitate, aprobat prin Legea nr.298/2012, din perspectiva standardelor privind nediscriminarea, Consiliul:

a) monitorizează modul de implementare de către persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat a legislației în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității;

b) acordă suport metodologic persoanelor fizice și juridice din domeniul public și privat în procesul de implementare a legislației în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității;

c) colectează informații despre dimensiunile, starea și tendințele fenomenului discriminării la nivel național;

d) elaborează studii și rapoarte tematice și generale.

Este relevant, în acest sens, un considerent al Curții Europene a Drepturilor Omului, enunțat în decizia Mentzen v. Letonia din 7 decembrie 2004: „Curtea notează că majoritatea statelor contractante au ales să acorde uneia sau mai multor limbi statutul de limbă oficială sau de limbă de stat și le-au înregistrat, ca atare, în constituțiile lor. Curtea recunoaște că pentru aceste state limba oficială este una din valorile constituționale, tot așa cum este teritoriul național, structura organizational a statului și drapelul național. Limba nu reprezintă, în niciun caz, o valoare abstractă. Ea nu poate fi separată de modul în care este utilizată, de fapt, de vorbitorii ei. În consecință, instituind o limbă oficială, statul se obligă, de principiu, să le

garanteze cetățenilor săi dreptul de a utiliza limba oficială atât pentru a comunica, cât și pentru a primi informații fără impedimente, nu doar în cadrul vieților lor private, ci și în relația lor cu autoritățile publice. în viziunea Curții, măsurile concepute să protejeze o anumită limba trebuie analizate mai ales din această perspectivă. Cu alte cuvinte, existența unor drepturi subiective pentru vorbitorii limbii oficiale este implicită în noțiunea de limbă oficială" (a se vedea HCC nr.4 din 21 ianuarie 2021, §49).

Comisia de la Veneția a subliniat că, este legitim și lăudabil ca statele să promoveze consolidarea limbii de stat, stăpânirea acesteia de către toți cetățenii și adoptarea de măsuri pentru promovarea învățării de către toți, astfel încât să corecteze inegalitățile existente și să faciliteze integrarea efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale în societate (a se vedea Opinia nr. 902/2017 din 11 decembrie 2017 referitoare la prevederile Legii Ucrainei privind educația din 5 septembrie 2017 cu privire la utilizarea limbii de stat, a limbilor minoritare și a altor limbi în educație, CDL-AD(2017)030, § 118; Opinia nr. 960 /2019 din 9 decembrie 2019 referitoare la Legea privind susținerea funcționării limbii ucrainene ca limbă de stat, CDL-AD(2019)032, § 30).

Concomitent, potrivit prevederilor Ghidului privind art. 14 din Convenția europeană a drepturilor omului („Interzicerea discriminării”) și art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție („Interzicerea generală a discriminării”), la capitolul V - Motive de discriminare -- lit. C. „Discriminarea bazată pe limbă”, pct. 110 stipulează: „în jurisprudența sa ulterioară, organele Convenției au constatat că în Convenție nu se garantează libertatea lingvistică în sine și, în special, dreptul unei persoane de a folosi o anumită limbă aleasă de ea în relațiile cu instituțiile publice și de a primi un răspuns în limba respectivă” (Cauza Igors Dmitrije împotriva Letoniei, 2006, pct. 85; Pahor împotriva Italiei, 1994, decizia Comisiei; Asociația „Andecha As tur” împotriva Spaniei, 1997, decizia Comisiei; Fryske Nasjonale Partij și alții împotriva Țărilor de Jos, 1985, decizia Comisiei; Isop împotriva Austriei, 1962, decizia Comisiei).

Pct. 26 din Regulamentul de activitate al Consiliului de egalitate prevede că în studiile efectuate, Consiliul analizează, după caz, experiența și practica altor state, jurisprudența instanțelor judecătorești naționale și internaționale, practicile proprii și cele ale altor subiecți cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității, prezintă, după caz, date statistice.

În Republica Moldova, ultimele date oficiale privind structura etnică a populației disponibile sunt datele colectate la Recensământul populației și al locuințelor din anul 2014 (https://statistica.gov.md/public/files/Recensamint/Recensamint_pop_2014/Rezultate/Tabele/Caracteristici_populatie_RPL_2014_rom_rus_eng.xls).

Așadar, potrivit datelor privind structura populației după limba maternă obținute la Recensământul din 2014, dintr-un total al populației de 2 804 801 de cetățeni, dintre care 2 723 315 au declarat care este limba lor maternă, 1 544 726 au ca limbă maternă moldovenească, 639 339 - româna, 107 252 - ucraineana, 263 523 - rusa, 114 532 - găgăuza, 41 756 - bulgara, 7 574 - romani și 4613 - alte limbi. Pornind de la premisa că glotonimul „română" include termenul „moldovenească", în Republica Moldova limba română este limba maternă a 2 184 065 de

cetățeni. în date procentuale, limba maternă a cel puțin 77,86 % din cetățenii Republicii Moldova este limba română. Limba rusă este limba maternă a cel puțin 9,39 % din cetățenii Republicii Moldova, limba găgăuză este limba maternă a cel puțin 4,08 % din cetățeni, limba ucraineană este limba maternă a cel puțin 3,82 % din cetățeni, iar limba bulgară este limba maternă a cel puțin 1,48 % din cetățeni (a se vedea Hotărârea CC nr.4 din 21 ianuarie 2021).

Astfel, Consiliul pentru Egalitate, în virtutea competențelor funcționale, urmează să colecteze informații despre dimensiunile, starea și tendințele fenomenului discriminării la nivel național.

În concluzie, menționează că pârâtul eronat a interpretat prevederile legale cu privire la limba de procedură în fața autorităților publice, precum și modul de funcționare a limbilor pe teritoriul Republicii Moldova, nu a luat în considerare elementele cumulative care trebuie întrunite ca o faptă să fie catalogată ca discriminare directă. Constatarea discriminării directe de către Cancelaria de Stat și Ministerul Sănătății pe criteriul de limbă a dlui Dmitrii Gaidarji este fundamentată pe depășirea competențelor funcționale ale pârâtului, îngrădind/înclăcând dreptul Cancelariei de Stat la utilizarea limbii de stat în cadrul activității administrative, drept prevăzut de art.13 din Constituție, în general și art.26 din Codul administrativ, în special. Depășirea competențelor funcționale derivă și din caracterul măsurilor recomandate de către pârât ''pentru prevenirea faptelor similare pe viitor", care implică cheltuieli suplimentare/excesive/neprevăzute pentru autoritatea publică.

Solicită, Cancelaria de Stat:

- anularea deciziei Consiliului pentru Egalitate din 12 decembrie 2023, cauza nr.138/23 ca fiind ilegală.

În ședință de judecată ***reprezentantul reclamantului -Gavriliță Stela*** fiind prezentă, a susținut acțiunea integral pe motivele de fapt și de drept invocate.

Acțiunea conexată.

La 23.01.2024 și Ministerul Sănătății a depus în Judecătoria Chișinău o acțiune împotriva Consiliului de Egalitatea privind anularea actului administrativ individual defavorabil.

În motivarea acțiunii au invocat că, 24.03.2023 dl. Dmitrii Gaidarji s-a adresat cu o cerere către Cancelaria de stat cu privire la anularea obligațiunii de a achita polița de asigurare medicală din motiv că la moment actual este deținut în penitenciar, solicitând ca răspunsul să fie acordat în limba rusă. Ulterior cererea a fost remisă de către Cancelaria de Stat spre examinare conform compentenței Ministerului Sănătății și Companiei Naționale de Asigurări în Medicină.

Conducându-se de prevederile Constituției Republicii Moldova și actelor normative, la 03.05.2023 ministerul a expediat în adresa dl. Dmitrii Gaidarji răspunsul, în limba română.

Ulterior la 24.07.2023, dl. Dmitrii Gaidarji s-a adresat cu o plângere către Consiliul pentru egalitate, prin care invocă o pretinsă discriminare pe criteriul de limbă.

Pe 12.12.2023, Consiliul pentru egalitate a emis Decizia în cauza nr. 138/23 prin care constată discriminarea directă pe criteriu de limbă.

Consideră că Decizia nr. 138/23 din 12.12.2023 emisă de Consiliul pentru egalitate fiind

una ilegală, neîntemeiată urmând a fi anulată din următoarele motive:

Orice sistem normativ se bazează pe principiul ierarhiei normelor cuprinse în actele normative, clasificarea facându-se în funcție de forța juridică, care este dată de conținutul și forma acestora.

În conformitate cu art. 13 din Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994. limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească, funcționând pe baza grafiei latine. Statul recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării. Statul facilitează studierea limbilor de circulație internațională. Modul de funcționare a limbilor pe teritoriul Republicii Moldova se stabilește prin lege organică.

Conform Hotărârii Curții Constituționale nr. 36 din 05 decembrie 2013, privind interpretarea art. 13 alin.(l) din Constituție în corelație cu Preambulul Constituției și Declarația de Independență a Republicii Moldova, Curtea Constituțională, inter alia, a statuat că potrivit articolului 13 alin. (1) din Constituție, limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească, funcționând pe baza grafiei latine. Pe de altă parte, Declarația de Independență operează cu termenul de „limba română" ca limbă de stat a statului nou creat Republica Moldova. Prin urmare, referința la „limba română" ca limba de stat este o situație de fapt constatată în însuși textul Declarației de Independență, care este actul fondator al statului Republica, Moldova. Indiferent de glotonimele utilizate în legislația de până la proclamarea independenței, Declarația de Independență a operat o distincție clară optând expres pentru termenul de „limba română".

În același context, Curtea reiterează principiile enunțate în Hotărârea nr. 33 din 10 octombrie 2013 privind interpretarea articolului 140 din Constituție: „47. Interpretarea dată dispozițiilor constituționale comportă caracter oficial și obligatoriu pentru toți subiecții raporturilor juridice. Hotărârea prin care se interpretează un text constituțional are putere de lege și este obligatorie, prin considerentele pe care se sprijină pentru toate organele constituționale ale Republicii Moldova. Aceasta se aplică direct, fără nici o altă condiție de formă."

Prin urmare, nici un act juridic, indiferent de forța acestuia, inclusiv Legea Fundamentală, nu poate veni în contradicție cu textul Declarației de Independență. Atât timp, cât Republica Moldova se află în aceeași ordine politică creată prin Declarația de Independență de la 27 august 1991, legiuitorul constituant nu poate adopta reglementări ce contravin acesteia. Totuși, în cazul în care legiuitorul constituant a admis în Legea Fundamentală anumite contradicții față de textul Declarației de Independență, textul autentic rămâne a fi cel din Declarația de Independență. Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova vine să concretizeze rolul limbii de stat, și anume că limba de lucru în organele puterii de stat, administrației de stat și organizațiilor obștești, cât și limba de corespondență dintre organele puterii de stat, administrației de stat este limba de stat. Astfel, limbii române i se determină statutul de limbă de stat, iar limbii ruse, alături de limba română, i se atribuie funcția de comunicare între națiuni, statul asumându-și obligația de a asigura condițiile necesare pentru folosirea și dezvoltarea pe teritoriul Republicii Moldova a limbilor populațiilor de alte naționalități care locuiesc în republică (ucraineană, rusă, bulgară, ivrit) pentru satisfacerea

necesităților lor național-culturale.

Protecția și promovarea limbii oficiale a statului mai urmărește realizarea coeziunii sociale și integrarea minorităților etnice în viața publică și contribuie la evitarea situațiilor în care persoanele aparținând minorităților etnice sunt limitate în arii geografice precise, unde le este vorbită limba, fapt care îi poate împiedica să circule sau să se stabilească oriunde pe teritoriul statului lor, pentru a se dezvolta pe plan profesional sau personal. Fiecare cetățean care locuiește pe teritoriul țării și tinde să se integreze în societate, să participe eficient la procesele democratice ale statului și să beneficieze de oportunitățile pe care le acordă statul Republica Moldova are nevoie de cunoașterea limbii de stat**.**

În acest context, Comisia de la Veneția a subliniat că este legitim și lăudabil ca statele să promoveze consolidarea limbii de stat, stăpânirea acesteia de către toți cetățenii și adoptarea de măsuri pentru promovarea învățării de către toți, astfel încât să corecteze inegalitățile existente și să faciliteze integrarea efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale în societate (a se vedea Opinia nr. 902/2017 din 11 decembrie 2017 referitoare la prevederile Legii Ucrainei privind educația din 5 septembrie 2017 cu privire la utilizarea limbii de stat, a limbilor minoritare și a altor limbi în educație, CDL-AD(2017)030, § 118; Opinia nr. 960 /2019 din 9 decembrie 2019 referitoare la Legea privind susținerea funcționării limbii ucrainene ca limbă de stat, CDL-AD(2019)032, § 30).

În Preambulul Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare din 5 noiembrie 1992, tratat internațional care conține standarde privind dezvoltarea limbilor minorităților naționale, se subliniază valoarea interculturalității și a pluri-lingvismului și se menționează că protecția și încurajarea limbilor regionale sau minoritare nu trebuie să se facă în detrimentul limbilor oficiale și al necesității de a le însuși.

Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 4/2021 reține că art. 13 din Constituție recunoaște doar o singură limbă de stat și nu conține sintagma „limbă de comunicare interetnică”. Statutul constituțional al limbii de stat tocmai implică funcția limbii de stat de a fi limba de comunicare între toți cetățenii Republicii Moldova, indiferent de originea lor etnică. în acest sens, sunt și prevederile articolului 10 alin. (1) din Constituție, conform cărora statul are ca fundament unitatea poporului Republicii Moldova, care este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, iar tratamentul preferențial al limbii ruse în comparație cu celelalte limbi ale minorităților etnice, prin poziționarea ei la nivelul limbii de stat, contravine articolului 13 din Constituție (a se vedea, mutatis mutandis, Opinia Comisiei de la Veneția nr. 605/2010, CDL-AD(2011)008, § 69). Acest tratament nu este conform cu principiile enunțate de Preambulul Constituției și face ca prescripția articolului 10 alin. (2) din Constituție să fie golită de substanță în privința celorlalte minorități etnice care vorbesc o altă limbă decât limba rusă (a se vedea, mutatis mutandis, Opinia Comisiei de la Veneția nr. 605/2010, CDL-AD(2011)008, § 70).

Conform Ghidului privind ărt. 14 din Convenția europeană a drepturilor omului (Interzicerea discriminării) și art. 1 din Protocolul nr. 12 la Conveție (Interzicerea generală a discriminării), la capitolul V, lit. C „Discriminarea bazată pe limbă” pct. 110 prevede că „în, jurisprudența sa ulterioară, organele Convenției au constatat că în Convenție nu se garantează

libertatea lingvistică în sine și, în special, dreptul unei persoane de a folosi o anumită limbă aleasă de ea în relațiile cu instituțiile publice și de a primi un răspuns în limba respectivă" (Cauza Igors Dmitrije împotriva Letoniei, 2006, pct. 85; Pahor împotriva Italiei, 1994, decizia Comisiei; Asociația „Andecha Astur" împotriva Spaniei, 1997, decizia Comisiei; Fryske Nasjonale Partij și alții împotriva Țărilor de Jos, 1985, decizia Comisiei; Isop împotriva Austriei, 1962, decizia Comisiei)."

Totodată, art. 1 al Legii nr. 52/2023 pentru implementarea considerentelor unor hotărâri ale Curții Constituționale, prevede că „ în textul actelor normative adoptate de Parlament; cuvintele „limba moldovenească", Ia orice formă gramaticală, se substituie cu cuvintele „limba română" la forma gramaticală corespunzătoare; Cuvintele „limba de stat", „limba oficială" și „limba maternă", la orice formă gramaticală, în cazul în care se are în vedere limba de stat a Republicii Moldova, se substituie cu cuvintele „limba română" la forma gramaticală corespunzătoare''.

Referitor la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 382/2001 „Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a se adresa în instituțiile publice oral și în scris, în limba română sau rusă, și de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea.", aceasta nu reprezintă o obligație a instituțiilor publice să prezinte răspunsul în limba în care a fost formulată adresarea, fiind doar un drept al minorităților naționale.

Solicită, Ministerul Sănătății

- anularea deciziei Consiliului pentru Egalitate din 12 decembrie 2023, cauza nr.138/23 ca fiind ilegală.

În ședință judiciară, ***reprezentantul Ministerului Sănătății*** fiind legal citat nu s-a prezentat, motiv din care instanța a examinat cauza în lipsa ultimului.

Prin Încheierea din 05.02.2025 cauzele au fost conexate într-o singură procedură pentru a fi examinate de către instanța sesizată mai întâi.

Obiecțiile pârâtului:

Reprezentantul pârâtului, Consiliul pentru Egalitate, în ședința de judecată nu s-a prezentat solicitând examinarea cauzei în procedură scrisă.

Totodată, la 20.08.2024, pârâtul a depus referința pe marginea acțiunii, prin care și-a exprimat dezacordul cu acțiunea înaintată, solicitând respingerea acesteia ca neîntemeiată. În susținerea poziției sale a indicat că, în baza art. 225 alin. (2) Cod administrativ, verificarea de către instanța de judecată a exercitării de către autoritatea publică a dreptului discreționar se limitează la faptul dacă autoritatea publică (a) și-a exercitat dreptul discreționar; (b) a luat în considerare toate faptele relevante; (c) a respectat limitele legale ale dreptului discreționar; (d) și-a exercitat dreptul discreționar conform scopului acordat prin lege. în conformitate cu prevederile art. 16 alin. (1) Cod administrativ, dreptul discreționar al autorității publice reprezintă posibilitatea acesteia de a opta între mai multe soluții posibile corespunzătoare

scopului legii atunci când aplică o dispoziție legală. Aliniatul (2) al aceluiași articol stipulează că exercitarea dreptului discreționar nu permite desfășurarea unei activități administrative arbitrare.

Raportând aceste prevederi la circumstanțele cauzei, Consiliul solicită instanței de contencios administrativ ca verificarea legalității actului administrativ contestat (aici decizia emisă pe cauza nr. 138/23) să se limiteze doar la aspectele sus indicate. în acest sens, subliniind că prin emiterea unei decizii de constatare a discriminării, Consiliul și-a exercitat dreptul discreționar în limitele legale și conform scopului acordat prin lege. Or, Consiliul atrage atenția asupra prevederilor art. 13 alin. (1) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, în care este stipulat că procedura de constatare a existenței sau inexistenței faptei de discriminare se inițiază de membrii Consiliului din oficiu sau la cererea victimei, inclusiv la cererea sindicatelor, asociațiilor obștești, precum și a altor persoane care au un interes legitim în combaterea discriminării și care reprezintă o persoană, un grup de persoane sau o comunitate împotriva căreia se presupune că a fost comisă fapta discriminatorie. Totodată, potrivit pct. 61 din Regulamentul de activitate al Consiliului aprobat prin Legea nr. 298/2012, Consiliul soluționează plângerea prin adoptarea unei decizii. Astfel, prin decizia emisă pe cauza nr. 138/23, Consiliul a constatat că faptele, invocate de petiționarul Dmitrii Stepanovici Gaidarji (terț) în plângerea adresată Consiliului, reprezintă discriminare directă pe criteriul de limbă în exercitarea unui drept prevăzut de lege - dreptul de a primi răspuns în limba adresării, deci a acționat strict în conformitate cu prevederile legale și în limitele competenței.

Cât privește motivele de fapt și de drept pe care reclamantul își întemeiază acțiunea, Consiliul comunică instanței că, în fapt în fapt, la data de 24 iulie 2023, dl Dmitrii Gaidarji (terțul) s-a adresat către Consiliu cu o plângere privind pretinsa discriminare admisă de Cancelaria de Stat și Ministerul Sănătății. în acest sens, a fost inițiată procedura administrativă pe marginea plângerii, căreia i s-a atribuit numărul de dosar (cauză) 138/23. Consiliul a constatat că plângerea conține informația prevăzută la art. 13 alin. (2) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și nu ridică excepțiile de restituire prevăzute de art. 14 alin. (1) sau cele de inadmisibilitate stipulate în art. 14^1 alin. (1) din Legea citată.

Din alegațiile expuse în plângere (fila nr. 1-7 dosar administrativ), Consiliul a stabilit că dl Dmitrii Gaidarji (terțul), la data de 24 martie 2023, s-a adresat în scris cu cerere către Cancelaria de Stat cu privire la anularea obligațiunii de a achita polița de asigurare medicală din motiv că la momentul actual este deținut în penitenciar. în cerere a solicitat ca răspunsul să îi fie expediat în limba rusă. La data de 31 martie 2023, din partea Cancelariei de Stat a parvenit răspunsul nr. 08-78-3511 la cererea sa, în limba română, cu notificarea faptului că petiția dânsului a fost redirecționată către Ministerul Sănătății conform competenței. Ulterior, din partea ministerului a parvenit răspunsul nr. 16/1385 din 03 mai 2023 la fel formulat în limba română, pe care dumnealui nu o posedă. De asemenea, Consiliul a luat act din conținutul plângerii că dl Dmitrii Gaidarji (terțul) menționează că este de etnie găgăuză.

Consiliul, examinând cele invocate de către dl Dmitrii Gaidarji (terț) și contrapunându-le cu informațiile prezentate pe marginea plângerii de către părțile reclamate: Cancelaria de Stat și Ministerul Sănătății (fila nr. 12-15, 18-23 dosar administrativ), la data de 12 decembrie 2023 a emis decizia pe cauza nr. 138/23, prin care a decis că faptele constatate reprezintă discriminare directă pe criteriul de limbă în exercitarea dreptului de a primi răspuns în limba adresării. De

asemenea, pentru repunerea petiționarului (terțului Dmitrii Gaidarji) în drepturi și prevenirea faptelor similare pe viitor, Consiliul a venit cu prescripții și recomandări către Cancelaria de Stat și Ministerul Sănătății, stabilite în pct. 2 și 3 din dispozitivul deciziei nr. 138/23. Or, în conformitate cu dispozițiile art. 15 alin. (4) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, decizia Consiliului poate include prescripții și/sau recomandări în vederea asigurării repunerii în drepturi a victimei și a prevenirii faptelor similare pe viitor. Astfel, Consiliul reiterează că și-a exercitat dreptul discreționar și a adoptat decizia pe cauza nr. 138/23 în strictă conformitate cu prevederile legale și în limitele competenței.

Consiliu informează că, la adoptarea deciziei contestate, s-a ținut cont atât de prevederile Codului administrativ, precum și de legile speciale care reglementează activitatea Consiliului. Mai mult, decizia conține temeiurile de fapt (pct. 3.1 - 3.9 din decizie) și de drept (pct. 4.1 -4.11 din decizie) care au stat la baza emiterii acesteia. Decizia este motivată (pct. 5.1 - 5.15 din decizie), ceea ce demonstrează respectarea atât a prevederilor art. 31, 118 din Codul administrativ, cât și a celor ale pct. 61 din Regulamentul de activitate al Consiliului aprobat prin Legea nr. 298/2012. Partea motivată a deciziei nu vine în contradicție cu partea dispozitivă a acesteia, constatările finale ale Consiliului reieșind coerent și unitar din motivare. Decizia motivată denotă că părțile au fost auzite.

In concreta, Consiliul notează că plângerea privind pretinsa discriminare, depusă de către dl Dmitrii Gaidarji (terț) împotriva Cancelariei de Stat și Ministerului Sănătății, conținea toate elementele unei discriminări directe, și anume: 1) tratamentul mai putin favorabil, manifestat prin comunicarea răspunsurilor (scrisoarea Cancelariei de Stat nr. 08-78-3511 din 31 martie 2023 și scrisoarea Ministerului Sănătății nr. 16/1385 din 03 mai 2023) în limba română, și nu în limba adresării; 2) dreptul încălcat, statuat în art. 12 alin. (1) din Legea nr. 382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutului juridic al organizațiilor lor, care stipulează că persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a se adresa instituțiilor publice oral și în scris, în limba română sau rusă, și de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea; 3) situația comparabilă a petiționarului Dmitrii Gaidarji (terțului) cu persoanele care depun petiții în adresa autorității publice în limba română și primesc răspunsul în limba adresării; 4) criteriul protejat de limbă a determinat manifestarea tratamentului mai puțin favorabil din partea Cancelariei de Stat și Ministerului Sănătății față de dl Dmitrii Gaidarji (terț). Astfel, Consiliul a instituit în speță prezumția existenței faptului discriminării.

Totodată, Consiliul ține să atragă atenția instanței asupra faptului că, în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (Cauza Thlimmenos c. Grecie- cererea nr. 34369/97, din 06 aprilie 2000), dreptul de a nu fi discriminat, garantat de Convenție, este încălcat când statele tratează în mod diferit persoane aflate în situații analoage, fără a oferi justificări obiective și rezonabile, dar și atunci când statele omit să trateze diferit, fără justificări obiective și rezonabile, persoane aflate în situații diferite.

În același context, cât privește obiecția reclamantului precum că, prin decizia emisă pe cauza nr. 138/23, Consiliul ar fi admis o depășire a competențelor funcționale, menționăm că

este una lipsită de temei juridic. Or, Consiliul remarcă în mod repetat că, în conformitate cu dispozițiile art. 15 alin. (4) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, decizia Consiliului poate include prescripții și/sau recomandări în vederea asigurării repunerii în drepturi a victimei și a prevenirii faptelor similare pe viitor. Astfel, Consiliul consideră că nu există temei pentru a anula decizia contestată pe acest motiv invocat, în condițiile în care Consiliul a acționat în strictă conformitate cu prevederile legale. Aceste fiind explicate, Consiliul consideră nefondate susținerile cu privire la ilegalitatea faptelor constatate și a prescripției/recomandărilor formulate, care urmează a fi respinse.

În continuare, țin să sublinieze că, la soluționarea plângerii ce a format obiectul cauzei nr. 27/24. Consiliul a ținut cont de prevederile art. 13 din Constituție, art. 26 din Codul administrativ și alte dispoziții legale la care face referire reclamantul în cererea de chemare în judecată (în acest sens a se vedea pct. 4.1 - 4.11 din decizie). De asemenea, Consiliul a luat în considerație faptul că Legea nr. 234/2020 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova a fost declarată neconstituțională și Legea nr. 3465/1989 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul RSS Moldovenești a fost declarată desuetă, dar, în pofida acestor circumstanțe, remarcă că obligația de a răspunde în limba adresării rămâne în vigoare. Aceasta rezultă din conținutul prevederilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor, recunoscute constituționale prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 28 din 30 mai 2002, potrivit cărora persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a se adresa în instituțiile publice oral și în scris, în limba română sau rusă, și de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea.

Consiliul notează că, prin dispozițiile art. 12 alin. (1) din Legea nr. 382/2001, statul a acordat minorităților naționale dreptul de a folosi limba rusă în relațiile cu instituțiile acestuia. Acest lucru înseamnă că toate instituțiile publice, dar și alte persoane care acționează din numele statului, au obligația legală de a răspunde petiționarilor în limba adresării, precum este reglementat. Consiliul subliniază că selectarea limbii de comunicare cu instituțiile publice reprezintă dreptul discreționar al petiționarului și nu trebuie să fie justificat adițional Chiar dacă petiționarul demonstrează anumite cunoștințe ale limbii române, acest lucru nu anulează dreptul acestuia de a selecta limba adresării în instituțiile publice și nu exclude obligația pozitivă a instituțiilor publice de a răspunde petiționarului în limba adresării, în cazul dat în limba rusă.

Astfel, Consiliul ajunge la concluzia că prin referință la actele normative abrogate (Legea nr 234/2020 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova, declarată neconstituțională prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 21 ianuarie 2021) și cele căzute în desuetudine (Legea nr. 3465/1989 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul RSS Moldovenești), reclamantul creează impresia că cadrul național relevant nu există și în acest mod a ignorat respectarea dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea 382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor.

Subsidiar, pentru a fundamenta corectitudinea celor constatate în decizia emisă pe cauza nr. 138/23 și, respectiv, injustețea acțiunilor reclamantului prin referirea la prevederile cadrului normativ, precum că procedura de examinare a sesizării se desfășoară în limba de stat - română,

Consiliul va reaminti și prevederile Hotărârii Curții Constituționale nr. 17 din 04 iunie 2018, în care a fost stipulat că caracterul oficial al limbii române în Republica Moldova nu exclude utilizarea traducerii sau comunicării autorităților în alte limbi, inclusiv și în limba rusă (pct. 38) și salvgardarea drepturilor lingvistice ale minorităților naționale face parte din identitatea constituțională a Republicii Moldova (pct. 46). în acest sens, Consiliul conchide cu fermitate că desfășurarea procedurii în fața autorității publice în limba română nu exclude utilizarea traducerii sau comunicării reclamatului cu petiționarul în limba rusă.

Mai mult ca atât, obligația pozitivă a statului de a asigura condiții care să permită folosirea limbii minoritare în raporturile dintre aceste persoane și autoritățile administrative este statuată la articolul 10 alin. (2) din Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, ratificată de Republica Moldova, obligație care a și fost transpusă mai detaliat în art. 12 alin. (1) din Legea nr. 382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor. Consiliul reamintește că art. 10 alin. (2) al Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale prevede că, în ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținând minorităților naționale, dacă aceste persoane solicită acest lucru și acolo unde această cerere corespunde unei nevoi reale, Părțile se vor strădui să asigure, în măsura posibilului, condiții care să permită folosirea limbii minoritare în raporturile dintre aceste persoane și autoritățile administrative.

În ceea ce privește pretenția reclamantului, precum că nu există nici o mențiune din partea petiționarului (terțului Dmitrii Gaidarji) referitoare la etnia sa găgăuză și neposedarea limbii române, o considerăm una absolut nefondată și care lezează demnitatea acestuia și a persoanelor aparținând minorităților naționale. Or instituțiile publice, inclusiv Consiliul, Cancelaria de Stat și Ministerul Sănătății, nu au atribuții în stabilirea apartenenței persoanei la minorități naționale, acest drept la autoidentitate (dreptul de a alege liber să aparțină unei minorități) rămânând la discreția fiecărei persoane, în conformitate cu art. 1 și 2 din Legea nr. 382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor. în cauza supusă examinării, petiționarul (terțului Dmitrii Gaidarji) a solicitat oferirea răspunsului în limba rusă (fila nr. 3 dosar administrativ), ceea ce arată autoidentitatea petiționarului în calitate de persoană care aparține minorităților naționale, și denotă aplicarea normelor cu privire la protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale (art. 12 alin. (1) din Legea nr. 382/2001).

Aici, Consiliul ține să noteze că Comitetul pentru eliminarea discriminării rasiale a afirmat că, în cazul în care nu există o justificare în sens contrar, stabilirea apartenenței unei persoane la un anumit grup rasial sau etnic „trebuie [...] să se bazeze pe autoidentificarea persoanei în cauză”. în plus, numele de familie al petiționarului (terțului Dmitrii Gaidarji) a fost factor suficient de autoidentificare a acestuia ca fiind găgăuz.

În aceeași ordine de idei, cu privire la afirmația reclamantului precum că Consiliul eronat ar fi stabilit apartenența petiționarului (terțului Dmitrii Gaidarji) la o minoritate națională - găgăuză, ultimul nefăcând astfel de mențiuni, atragem atenția că această remarcă nu corespunde realității, în acest sens, îndemnăm instanța de judecată a vedea fila nr. 6 din dosarul

administrativ, unde în mod expres, în plângerea din 24 iulie 2023 adresată Consiliului, petiționarul Dmitrii Gaidarji (terțul) a indicat că este de naționalitate găgăuză și nu posedă limba română. Deci, Consiliul ab initio a fost în cunoștință de cauză despre apartenența etnică/națională a petiționarului (terțului), fapt reflectat și în conținutul deciziei emise în cauza nr. 138/23 (a se vedea pct. 3.1 din decizie).

În continuare, Consiliul ține să sublinieze că, conformitate cu art. 1 din Legea nr. 382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor, „prin persoane aparținând minorităților naționale se înțeleg persoanele care domiciliază pe teritoriul Republicii Moldova, sunt cetățeni ai ei, au particularități etnice, culturale, lingvistice și religioase prin care se deosebesc de majoritatea populației - moldoveni - și se consideră de altă origine etnică". Totodată, Consiliul ține să accentueze și pct. 40 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 21 ianuarie 2021 (asupra căreia atât demult insistă reclamantul în cererea de chemare în judecată), potrivit căruia prin expresia „minorități etnice/naționale" a fost stabilit că „Curtea va avea în vedere, în prezenta hotărâre, grupurile de populație mai mici ca număr în comparație cu majoritatea populației din Republica Moldova, ale căror membri, care sunt cetățeni ai Republicii Moldova, au caracteristici etnice, culturale, religioase sau lingvistice distincte de cele ale majorității populației și sunt ghidate de dorința de a-și salvgarda cultura, tradițiile, religia sau limba". De asemenea, Consiliul va puncta că Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale nr. 94 din 01 februarie 1995 prevede la art. 4 alin. (1) că Părțile se angajează să garanteze fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul la egalitate în fața legii și la egala protecție a legii. în egală măsură, menționăm că Constituția Republicii Moldova la art. 4 alin. (2) statuează că dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Nu în ultimul rând, Consiliul îndeamnă instanța de judecată să atragă atenția la faptul că decizia contestată vizează mai mulți subiecți (inclusiv instituții), respectiv, și prescripții/recomandări pentru alte entități. în aceste sens, notăm că reclamantul nu poate solicita anularea deciziei în întregime, ci eventual doar în partea ce afectează dreptul încălcat al său, prescripția/recomandarea care îl vizează. Or, revendicarea reclamantului de a anula decizia în totalitate depășește prerogativele dreptului de contestare oferit prin lege acestuia.

În final, Consiliul ține neapărat să atragă atenția instanței de judecată asupra faptului că reclamantul a executat decizia contestată. Astfel, prin scrisoarea nr. 15-81-914 din 26 ianuarie 2024, Cancelaria de Stat a informat Consiliul despre executarea prescripției formulate la pct. 2 subpct. (i) din partea dispozitivă a deciziei emise pe cauza nr. 138/23. Și anume, a realizat traducerea în limba rusă a scrisorii cu nr. 08-78-3511 din 31 martie 2023, pe care a expediat-o petiționarului (terțului Dmitrii Gaidarji) prin intermediul unei scrisori întocmite în limba rusă. Dovezile confirmative în acest sens sunt anexate la materialele dosarului administrativ (fila nr. 57-61 dosar administrativ). Totodată, prin scrisoarea nr. 15-81-7320 din 02 iulie 2024 (fila nr. 5761 și 69-74 dosar administrativ), Cancelaria de Stat a adus la cunoștința Consiliului despre întreprinderea acțiunilor întru implementarea celor patru recomandări puse în sarcina instituției

prin decizia nr. 138/23 din 12 decembrie 2023 (pct. 3 lit. a) din partea dispozitivă a deciziei).

Astfel, atestă că Cancelaria de Sat a luat act de constatările din decizia emisă în cauza nr. 138/23 și a executat prescripția și recomandările Consiliului. Aceste circumstanțe nu denotă decât faptul că reclamantul a recunoscut legalitatea deciziei pe care acum o contestă și s-a conformat dispozițiilor legale în vigoare care garantează dreptul persoanele aparținând minorităților naționale de a primi răspuns în limba adresării, precum și a întreprins acțiunile de rigoare în vederea neadmiterii pe viitor a încălcării drepturilor minorităților naționale, întru garantarea principiului legalității într-un stat de drept.

În concluzie, Consiliul opinează că a examinat cauza sub toate aspectele, a elucidat toate circumstanțele importante pentru soluționarea acesteia, a aplicat normele legii materiale care guvernează raportul juridic. în special, reieșind din prevederile art. 137 alin. (1) din Codul administrativ, potrivit căruia autoritățile publice trebuie să acționeze cu bună-credință în limitele legal stabilite și cu respectarea scopului pentru care le-a fost atribuit dreptul, Consiliul reafirmă că și-a exercitat dreptul discreționar conform scopului acordat prin lege. Or, argumentele aduse în prezenta referință denotă netemeinicia acțiunii intentate de reclamant. Dezacordul formal cu decizia emisă de Consiliu pe cauza nr. 138/23, fără a fi susținut de probe pertinente și convingătoare, nu este suficient și în măsură să conducă la admiterea acțiunii și anularea actului administrativ.

Având în vederea argumentele și explicațiile aduse, Consiliul în baza art. 224 alin. (1) lit. f) Cod administrativ, solicită respingerea integrală a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

Poziția terțului:

Terțul Dmitrii Gaidarji care fiind legal citat nu s-a prezentat în ședință și nu s-a expus asupra acțiunii, motiv din care instanța a examinat cauza în lipsa ultimului.

Aprecierea instanței:

Audiind participanții la proces, studiind înscrisurile anexate la actele cauzei, instanța de judecată apreciază cererea de chemare în judecată admisibilă, întemeiată și pasibilă admiterii din următoarele considerente.

Circumstanțe privind admisibilitatea acțiunii.

Conform art. 22 alin. (1) Cod administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sunt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

Conform art. 207 alin. (1) Cod administrativ, instanța verifică din oficiu dacă sunt întrunite condițiile pentru admisibilitatea unei acțiuni în contenciosul administrativ. Dacă este inadmisibilă, acțiunea în contenciosul administrativ se declară ca atare prin încheiere judecătorească susceptibilă de recurs.

Alin. (2) al aceluiași articol stabilește că acțiunea în contencios administrativ se declară inadmisibilă în special când:

a) există o hotărâre judecătorească definitivă cu privire la un litigiu între aceleași părți, cu același obiect și pe aceleași temeiuri de drept;

b) există o încheiere judecătorească prin care s-a dispus încetarea procesului în legătură cu faptul că reclamantul a renunțat la acțiune sau și-a retras acțiunea într-un litigiu între aceleași părți, cu același obiect și pe aceleași temeiuri de drept sau că între parți s-a încheiat o tranzacție de împăcare;

c) la aceeași sau la altă instanță de judecată se examinează o acțiune între aceleași părți, cu același obiect și pe aceleași temeiuri de drept;

d) acțiunea a fost depusă după expirarea termenului prevăzut la art.209;

e) reclamantul nu poate revendica încălcarea, prin activitatea administrativă, a unui drept în sensul art.17;

f) nu sunt întrunite condițiile prevăzute la art.208;

g) acțiunea a fost depusă de o persoană fără împuterniciri în acest sens;

h) cererea de chemare în judecată nu corespunde cerințelor prevăzute la art.211 alin.(1) și (2) și art.212 alin.(1) și reclamantul nu a înlăturat neajunsurile în termenul stabilit de instanța de judecată.

Dispozițiile legale citate enunță temeiurile de bază de admisibilitate a cererii de chemare în judecată formulată în instanța de contencios administrativ:

I. prezența unui act administrativ individual defavorabil (dispoziție, decizie sau altă măsură oficială) întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, comunicat destinatarului ;

II. competența jurisdicțională materială și teritorială a instanței de judecată pentru examinarea acțiunii în contenciosul administrativ;

III. respectarea cerințelor de formă și conținut a acțiunii în contencios administrativ

IV. respectarea procedurii prealabile

V. respectarea termenului de înaintare a acțiunii

VI. prezența unui drept vătămat căruia i s-a adus atingere prin activitate administrativă.

Din actele cauzei se constată că la 24.07.2023, Dmitrii Gaidarji a depus o plângere la Consiliul pentru Egalitate, solicitând investigarea acțiunilor de discriminare directă din partea Cancelariei de Stat și Ministerul Sănătății , susținând că, a fost lipsit de dreptul de a primi un răspuns în limba rusă, pe care o posedă, la plângerea înaintată, circumstanțe care în opinia sa reprezintă o discriminare, pe criteriu de limbă vorbită. (f.d. 6 dosar administrativ)

La 12 decembrie 2023, Consiliul pentru Egalitate a emis Decizia nr.138/23 prin care a constatat că faptele descrise reprezintă discriminare directă pe criteriul de limbă în exercitarea dreptului de a primi răspuns în limba adresării; pentru repunerea petiționarului în drepturi*, a* prescris reclamantului Cancelariei de Stat și Ministerul Sănătății să ofere petiționarului traducerea în limba rusă a răspunsurilor; pentru prevenirea faptelor similare în viitor a recomandat reclamanților să identifice ***soluții*** de ordin administrativ pentru a garanta persoanelor aparținând minorităților naționale exercitarea efectivă a dreptului de a primi răspuns în limba în

care a fost formulată adresarea (contractarea serviciilor de traducere, angajarea personalului din rândul minorităților naționale s.a; a impus informarea Consiliului în termen de 30 zile calendaristice de la recepționarea prezentei decizii, privind acțiunile întreprinse pentru implementarea prescripției și recomandărilor. (f.d. 39-45 dosar administrativ)

În dezacord cu decizia Consiliului pentru Egalitate nr.138/23 din 12 decembrie 2023, Cancelaria de Stat, la 19.01.2023, s-a adresat cu prezenta acțiune în instanța de judecată solicitând anularea deciziei nr.138/23 din 12 decembrie 2023, iar Ministerul sănătății la 23.01.2024 cu o acțiune similară.

Reieșind din conținutul revendicărilor formulate, coroborate cu prevederile art. art.206 și 224 Cod administrativ, instanța de judecată va concluziona că reclamantul a formulat o acțiune în contestare.

Competența pentru examinarea prezentei acțiuni, în conformitate cu prevederile art. 191 alin. (1) și art. 196 alin. (1) Cod administrativ revine Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani), cererea de chemare în judecată fiind depusă cu respectarea dispozițiilor legale menționate.

Conform art. 10 alin. (1) Cod administrativ, actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

Conform art. 11 alin. (1) Cod administrativ, actele administrative individuale pot fi: a) acte defavorabile – actele care impun destinatarilor lor obligații, sancțiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat, b) acte favorabile – actele care creează destinatarilor săi un beneficiu sau un avantaj de orice fel.

Decizia Consiliului pentru Egalitate nr.138/23 din 12 decembrie 2023, în sensul art.10 și 11 Cod administrativ este act administrativ individual, emanând de la o autoritate publică, reprezentând o măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual ce vizează raporturile de drept public și are caracter defavorabil reclamantului.

Conform art. 208 alin. (1) Cod administrativ, în cazurile prevăzute de lege, până la înaintarea acțiunii în contencios administrativ, se va respecta procedura prealabilă.

Articolul 163 lit. c) din Codul administrativ statuează că, procedura de examinare a cererii prealabile nu se efectuează dacă: c) legea prevede expres adresarea nemijlocită în instanța de judecată.

Conform pct. 65 al Regulamentului de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității aprobat prin Legea nr. 298 din 21 decembrie 2012 (în vigoare la momentul depunerii acțiunii), decizia Consiliului este un act oficial și produce efecte juridice de la data comunicării ei părților. Decizia poate fi contestată direct în instanța de judecată de persoana care se consideră vătămată în drepturi, în modul și în termenul prevăzut de Codul administrativ, **fără respectarea procedurii prealabile.**

Așa cum a fost menționat supra, la 12 decembrie 2023, Consiliul pentru Egalitate) a emis Decizia nr.138/23, aceasta fiind recepționată de reclamantul Cancelaria de Stat la 27.12.2023

(f.d. 36 dos. adm.) , cererea de chemare în judecată a fost înregistrată la 19.01.2024, de către Ministerul Sănătății la 27.12.2023, iar acțiunea depusă la 23.01.2024 (f.d. 38 dosar administrativ).

Având în vedere aceste circumstanțe în raport cu normele legale citate, instanța de judecată concluzionează că termenul de 30 de zile pentru depunerea acțiunii a fost respectat.

În consecință, instanța de judecată va concluziona că acțiunea este depusă cu respectarea competenței materiale și jurisdicționale, în termenul prevăzut de lege, fiind contestat un act administrativ individual emis de autoritatea publică competentă, care produce efecte juridice în exterior și are caracter defavorabil reclamanților, astfel acțiunea este admisibilă.

Circumstanțe privind fondul cauzei.

Potrivit materialelor cauzei, Dmitrii Gaidarji, 24 martie 2023, s-a adresat în scris cu cerere către Cancela*ri*a de Stat cu privire la anularea obligațiunii de a achita polița de asigurare medicală din motiv că la momentul actual este deținut în penitenciar. în cerere a solicitat ca răspunsul să îi fie expediat în limba rusă.

La data de 31 martie 2023, din partea Cancelariei de Stat a parvenit răspunsul nr. 08-78-3511 la cererea sa, în limba română, cu notificarea faptului că petiția dânsului a fost redirecționată către Ministerul Sănătății conform competenței. Ulterior, din partea ministerului a parvenit răspunsul nr. 16/1385 din 03 mai 2023 la fel formulat în limba română (f.d. 1-3 dosar administrativ).

La 24.07.2023, Dmitrii Gaidarji a depus o plângere la Consiliul pentru Egalitate, Magistraturii , susținând că, a fost lipsit de dreptul de a primi un răspuns în limba rusă, pe care o posedă, la plângerea înaintată, circumstanțe care în opinia sa reprezintă o discriminare, pe criteriu de limbă vorbită. (f.d. 4-6, dosar administrativ)

La 12 decembrie 2023, Consiliul pentru Egalitate a emis Decizia nr.138/23 prin care a constatat că faptele descrise reprezintă discriminare directă pe criteriul de limbă în exercitarea dreptului de a primi răspuns în limba adresării; pentru repunerea petiționarului în drepturi*, a* prescris reclamantului Cancelariei de Stat și Ministerul Sănătății să ofere petiționarului traducerea în limba rusă a răspunsurilor; pentru prevenirea faptelor similare în viitor a recomandat reclamanților să identifice soluții de ordin administrativ pentru a garanta persoanelor aparținând minorităților naționale exercitarea efectivă a dreptului de a primi răspuns în limba în care a fost formulată adresarea (contractarea serviciilor de traducere, angajarea personalului din rândul minorităților naționale s.a; a impus informarea Consiliului în termen de 30 zile calendaristice de la recepționarea prezentei decizii*,* privind acțiunile întreprinse pentru implementarea prescripției și recomandărilor. (f.d. 39-45 dosar administrativ)

În motivarea actului administrativ individual emis, autoritatea publică pârâtă a reținut că tratamentul mai puțin favorabil, în cazul examinat, s-a manifestat prin neoferirea răspunsului la solicitarea înaintată în limba rusă, astfel fiindu-i încălcat petiționarului dreptul prevăzut de art. 12 alin. (1) din Legea nr. 382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor. Prin dispozițiile art. 12 alin. (1) din Legea

382/2001, statul a acordat minorităților naționale dreptul de a folosi limba rusă în relațiile cu instituțiile acestuia. Acest lucru înseamnă că toate instituțiile publice au obligația legală de a răspunde petiționarilor în limba adresării precum este reglementat. Consiliul subliniază că selectarea limbii de comunicare cu instituțiile publice reprezintă dreptul discreționar al petiționarului. Chiar dacă petiționarul a demonstrat anumite cunoștințe ale limbii române, acest lucru nu anulează dreptul petiționarului de a selecta limba adresării în instituțiile publice si nu exclude obligația pozitivă a instituțiilor publice de a răspunde petiționarului în limba adresării, în cazul dat în limba rusă. Respectiv, Consiliul conchide că neoferirea petiționarului a răspunsului în limba rusă, limbă în care a fost formulată sesizarea și în care a fost solicitat răspunsul, reprezintă un tratament mai puțin favorabil în comparație cu persoanele care se adresează în limba română și constituie o discriminare directă pe criteriul de limbă.

În vederea exercitării atribuției de verificare a legalității actului administrativ contestat, instanța de judecată, în temeiul principiului cercetării stării de fapt din oficiu, urmează să supună verificării aspectele legalității formale și materiale ale actului administrativ individual defavorabil.

În conformitate cu prevederile art. 1 alin.(1) al Legii cu privire la asigurarea egalității nr.121 din 25.05.2012, scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

Potrivit art.2 al Legii nr.121/2012, în sensul prezentei legi, termenii de mai jos au următoarele semnificaţii: discriminare – orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți, interese legitime și beneficii ale persoanei sau ale unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile protejate, reale sau presupuse, în afară de cazul în care acestea se justifică în mod obiectiv și rezonabil, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a acelui scop sunt proporționale, adecvate și necesare; discriminare directă – tratare a unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile protejate, reale sau presupuse, în manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă, în afară de cazul în care aceasta se justifică în mod obiectiv și rezonabil, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a acelui scop sunt proporționale, adecvate și necesare; *discriminare indirectă* – orice prevedere, acţiune, criteriu sau practică aparent neutră care are drept efect dezavantajarea unei persoane faţă de o altă persoană în baza criteriilor protejate, în afară de cazul în care acea prevedere, acţiune, criteriu sau practică se justifică în mod obiectiv și rezonabil, printr-un scop legitim şi dacă mijloacele de atingere a acelui scop sînt proporţionale, adecvate şi necesare; *hărţuire* – orice comportament nedorit care conduce la crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator, avînd drept scop sau efect lezarea demnităţii unei persoane pe baza criteriilor protejate, reale sau presupuse

Conform art. 3 al Legii menționate supra, subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat.

În conformitate cu art.6 al Legii nr.121/2012, orice formă de discriminare este interzisă. Promovarea unei politici sau efectuarea unor acţiuni sau inacţiuni care încalcă egalitatea în drepturi a persoanelor trebuie să fie înlăturată de autorităţile publice competente şi sancţionată conform legislaţiei.

Potrivit art.10 lit.a) al Legii cu privire la asigurarea egalităţii nr.121 din 25.05.2012, subiecţii cu atribuţii în domeniul prevenirii şi combaterii discriminării şi asigurării egalităţii sînt: a) Consiliul pentru prevenirea şi eliminarea discriminării şi asigurarea egalităţii.

Conform prevederilor Legii cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, scopul principal este de a preveni și combate discriminarea, garantând egalitatea tuturor persoanelor în diverse sfere ale vieții. Legea stabilește un cadru clar prin care persoanele fizice și juridice pot solicita protecția drepturilor lor împotriva discriminării. Consiliul are obligația de a investiga plângerile de discriminare, care pot fi inițiate atât din oficiu, cât și la cererea persoanelor afectate, inclusiv a organizațiilor care activează în domeniul drepturilor omului.

În concluzie, Legea asigură un mecanism de protecție și remediere pentru persoanele discriminate, subliniind importanța unei societăți egalitare, în care drepturile fundamentale ale tuturor cetățenilor sunt respectate și apărate.

Conform art. 15 din Legea menționată supra, (1) Plângerea se examinează în termen de 90 de zile, iar în cazul în care aceasta se referă la un volum complex de informații ori sunt necesare consultări suplimentare, examinarea poate fi prelungită cu cel mult 60 de zile, cu informarea părților. La examinarea plângerii, Consiliul are dreptul să solicite date și informații relevante de la orice persoană în legătură cu faptele care formează obiectul plângerii. Sarcina de a proba că fapta în cauză nu constituie o discriminare revine persoanelor despre care se presupune că au comis fapta. (2) La cererea Consiliului, persoanele juridice şi persoanele fizice au obligaţia: a) să pună la dispoziţia sa copiile actelor solicitate necesare pentru soluţionarea plîngerii; b) să ofere informaţii şi explicaţii verbale şi, după caz, scrise, în legătură cu faptele care formează obiectul plîngerii; c) să asigure sprijinul și condițiile necesare bunei desfășurări a examinării plângerii. (3) Toate datele, informaţiile şi documentele legate de acţiunile sau comportamentul discriminatoriu la care se referă plîngerea urmează să fie puse la dispoziţia Consiliului în termen de 10 zile. Neprezentarea nejustificată a informaţiilor solicitate de Consiliu se sancţionează conform legislaţiei în vigoare şi este interpretată de Consiliu în defavoarea persoanei care nu prezintă datele solicitate. (3^1) În procesul examinării plângerii sau al monitorizării modului de executare a prescripțiilor/recomandărilor, Consiliul are dreptul să efectueze vizite de documentare a faptelor care formează obiectul plângerii. Împiedicarea activității de documentare și monitorizare se sancționează conform legislației. (3^2) În procesul examinării plângerii, la cererea părților implicate sau din oficiu, persoanele interesate pot depune opinii, potrivit domeniului de competență, privind faptele care formează obiectul plângerii. (4) În urma examinării plîngerii, Consiliul adoptă o decizie motivată cu majoritatea voturilor membrilor săi. Decizia Consiliului poate include prescripții și/sau recomandări în vederea asigurării repunerii în drepturi a victimei şi a prevenirii faptelor similare pe viitor. (5) Decizia se aduce la cunoștința persoanei care a comis fapta discriminatorie și a persoanei care a depus plângerea în termen de 15 zile de la

adoptare. Consiliul este informat în termen de 30 de zile despre măsurile întreprinse, cu prezentarea eventualelor dovezi în acest sens. Decizia produce efecte de la data aducerii la cunoștință. (6) Consiliul are dreptul să informeze opinia publică referitor la neprezentarea în termenul prevăzut de lege a informațiilor relevante solicitate pentru examinarea plângerilor, precum și referitor la ignorarea intenționată, neexecutarea recomandărilor emise și la alte forme de împiedicare a activității. (7) Deciziile Consiliului se publică pe pagina web a acestuia, respectînd confidenţialitatea datelor cu caracter personal. (8) Dacă în timpul examinării plîngerii se constată săvîrşirea unor fapte ce constituie contravenţie, Consiliul remite organelor competente pentru examinare în fond procesul-verbal și materialele cauzei. (9) În cazul în care faptele constatate conţin elemente ale infracţiunii, Consiliul expediază materialele organelor de urmărire penală.

Conform pct.10, 11, 12 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea şi eliminarea discriminării şi asigurarea egalităţii, aprobat prin Legea nr.298 din 21.12.2012, 10. Audierile organizate de Consiliu sunt publice și se desfășoară cu participarea a cel puțin doi membri ai Consiliului. Audierile sunt prezidate de membrul raportor. Pot avea loc audieri în ședință închisă numai în scopul protejării informației ce constituie secret de stat, secret comercial ori a altor informații a căror divulgare este interzisă prin lege. La cererea părților, examinarea plângerii poate avea loc în ședință închisă pentru a preveni divulgarea unor informații care se referă la aspectele vieții private, care lezează onoarea, demnitatea sau care atentează la ordinea publică. La cererea părților sau din oficiu, audierile se pot desfășura prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță. Audierile se pot înregistra audio și/sau video. 11. Consiliul deliberează în prezența a cel puțin 4 membri. În cazul absenţei preşedintelui, şedinţa este prezidată de un membru desemnat de acesta sau, după caz, de un membru ales la şedinţă. În cazul în care, din motive obiective, membrul Consiliului nu poate fi prezent fizic la ședință, participarea acestuia poate fi asigurată prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță, care să întrunească condițiile tehnice necesare pentru identificarea membrului respectiv și pentru transmiterea în mod continuu a deliberărilor, astfel încât să se asigure securizarea comunicării și luarea la cunoștință de către acesta a tuturor aspectelor discutate în cadrul ședinței. 12. Lucrările ședințelor Consiliului se consemnează în procese-verbale și se pot înregistra audio și/sau video. Procesul-verbal se întocmește în termen de 5 zile de la desfășurarea ședinței și este semnat de președintele și de secretarul ședinței.

Conform pct. 61-65 al Regulamentului citat supra, 61. Consiliul soluționează plângerea prin adoptarea unei decizii. Decizia trebuie să cuprindă: data și locul adoptării; denumirea organului care a adoptat-o; numele, prenumele și, după caz, patronimicele membrilor participanți la deliberări; mențiunea despre caracterul public sau închis al audierilor; datele de identificare ale părților, explicațiile și obiecțiile acestora; probele prezentate; numele, prenumele și, după caz, patronimicele persoanelor care reprezintă petiționarul sau reclamatul, explicațiile și obiecțiile acestora; numele, prenumele și, după caz, patronimicele sau denumirea persoanelor care au prezentat opinii și argumentele acestora; descrierea faptelor constatate; concluzia Consiliului și argumentele ce stau la baza acesteia; prescripțiile formulate în vederea asigurării repunerii în

drepturi a victimei discriminării și recomandările pentru prevenirea faptelor similare în viitor. 62. După încheierea audierilor și examinării tuturor probelor anexate la dosar, membrul raportor întocmește proiectul deciziei, pe care îl prezintă spre examinare celorlalți membri ai Consiliului cu cel puțin 5 zile înainte de data stabilită pentru deliberări. Consiliul deliberează în ședință închisă. 64. Decizia se adoptă cu votul a 3 membri ai Consiliului şi este semnată de membrii care au participat la adoptarea acesteia. În caz de paritate a voturilor, se consideră că decizia nu a fost adoptată, iar examinarea cauzei se amână. 65. Decizia Consiliului este un act oficial și produce efecte juridice de la data comunicării ei părților. Decizia poate fi contestată direct în instanța de judecată de persoana care se consideră vătămată în drepturi, în modul și în termenul prevăzut de Codul administrativ, fără respectarea procedurii prealabile.

Verificând legalitate materială a actului administrativ contestat, instanța de judecată reține că, în motivarea soluției sale, Consiliul pentru egalitate a reținut că, tratamentul mai puţin favorabil, în speţa examinată, reiese din faptul că drepturile prevăzute de lege persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale, în acest caz nu au fost respectate. În situaţia în care, reclamatul prezintă răspunsul în limba de stat la adresarea formulată în limba rusă, creează dificultăţi petiţionarului în a înţelege conţinutul răspunsului, dar şi măsurile care urmează a fi întreprinse ulterior. În viziunea Consiliului, situaţia persoanelor aflate în circumstanţe analogice este diferită, în sensul că la orice adresare în limba de stat se răspunde în limba adresării şi nu în limba pe care instituţia publică o consideră oportună.

Instanța de judecată reține că, art. 14 al CEDO, care prescrie interdicţia discriminării după cum urmează: exercitarea drepturilor şi libertăţilor recunoscute de prezenta Convenţie trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine naţională sau socială, apartenenţă la o minoritate naţională, avere, naştere sau orice altă situaţie.

Totodată potrivit jurisprudenței CtEDO, discriminarea reprezintă tratamentul diferenţiat, fără o justificare obiectivă şi rezonabilă, a persoanelor aflate în situaţii analoage sau relevant similare. Articolul 14 al Convenției sugerează obligația negativă a statului de a nu admite nicio formă de discriminare nejustificată a persoanelor aflate sub jurisdicția sa. Problema dacă persoanele au fost tratate diferit faţă de alte persoane, în circumstanţe similare, poate fi înţeleasă ca presupunând două elemente: 1. dacă a existat un tratament diferenţiat în ceea ce priveşte dreptul substanţial în discuţie între reclamant, pe de o parte, şi alte persoane, pe de altă parte; 2. dacă persoanele alese pentru comparaţie s-au aflat sau se află într-o situaţie analoagă ori relevant similară cu cea a reclamantului.

Tratamentele diferenţiate sunt supuse unui test de justificare rezonabilă şi obiectivă. Există mai multe elemente în acest test: 1) dacă statul a oferit o justificare; 2) dacă tratamentul diferenţiat urmăreşte un scop sau nişte scopuri legitime; 3) în caz afirmativ, (a) dacă obiectivul este suficient de important pentru a justifica limitarea unui drept fundamental; (b) dacă măsurile sunt destinate să îndeplinească obiectivul raţional referitor la acest drept; şi (c) dacă mijloacele utilizate pentru a încălca dreptul sau libertatea nu depăşesc necesarul pentru atingerea obiectivului.

În aplicarea testului de justificare obiectivă şi rezonabilă, statele se bucură de o marjă de apreciere pentru a evalua dacă şi în ce măsură deosebirile din situaţiile similare justifică un tratament diferenţiat în drept.

Dispoziţiile art. art. 1-4 ale Legii nr.382 din 19.07.2001 cu privire la drepturile persoanelor aparţinînd minorităţilor naţionale şi la statutul juridic al organizaţiilor lor, prevăd că în sensul prezentei legi, prin persoane aparţinînd minorităţilor naţionale se înţeleg persoanele care domiciliază pe teritoriul Republicii Moldova, sînt cetăţeni ai ei, au particularităţi etnice, culturale, lingvistice şi religioase prin care se deosebesc de majoritatea populaţiei - moldoveni - şi se consideră de altă origine etnică.

Orice persoană aparţinînd unei minorităţi naţionale are dreptul să aleagă liber dacă aparţine minorităţii respective sau nu. Această alegere sau exercitare a drepturilor legate de ea nu trebuie să pună persoana într-o situaţie nefavorabilă.

Relaţiile care apar în contextul exercitării drepturilor şi libertăţilor aferente apartenenţei la o minoritate naţională sînt reglementate de Constituţia Republicii Moldova, de prezenta lege, de alte acte legislative, precum şi de tratatele şi acordurile internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Statul garantează persoanelor aparţinînd minorităţilor naţionale dreptul la egalitate în faţa legii şi la protecţie egală în faţa legii. Orice discriminare din motivul apartenenţei la o minoritate naţională este interzisă.

În baza art. 12 alin. (1) al aceleiaşi Lege, persoanele aparţinînd minorităţilor naţionale au dreptul de a se adresa în instituţiile publice oral şi în scris, în limba moldovenească sau rusă, şi de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea.

În corespundere cu prevederile art. 23 alin. (3) Cod administrativ, atât în cadrul procedurii administrative, cât și în cadrul procedurii de contencios administrativ sau ca rezultat al acestora, nicio persoană nu poate beneficia de privilegii, nu poate fi dezavantajată, lipsită de drepturi sau scutită de obligații pe motiv de rasă, origini familiale, sex, limbă, cetățenie, apartenență etnică, religie, convingeri politice sau ideologice, educație, situație economică, condiție socială.

Potrivit art. 26 Cod administrativ, limba de procedură în fața autorităților publice și a instanțelor de judecată competente este cea prevăzută de legislație.

Din dispoziţiile legale citate supra instanţa de judecată constată că realizarea oricăror acţiuni ce ar atesta discriminarea unei persoane, inclusiv pe criteriu de limbă, este interzisă.

Totodată, din prevederile statuate supra, instanța de judecată va menționa că, pentru a susține o plângere de discriminare, **petiționarul trebuie să prezinte dovezi clare care să indice că a fost tratat mai puțin favorabil în raport cu alții.** Legea prevede că discriminarea directă implică tratarea inegală a persoanelor în situații comparabile. În cazul discriminării indirecte, este necesar să se demonstreze că o măsură sau un criteriu, deși aparent neutru, dezavantajează în mod disproporționat petiționarul în raport cu alți deținuți. Aceasta implică analiza normelor aplicate și a impactului lor asupra diferitelor categorii de deținuți.

Conform principiilor legale, petiționarul are responsabilitatea de a demonstra existența discriminării, în timp ce instituția este responsabilă de a evalua dacă există sau nu caracterul

discriminatoriu în cazul său. Aceasta evidențiază necesitatea unui demers bine fundamentat, în care fiecare afirmație să fie susținută de dovezi concrete.

Instanța de judecată subliniază că, în cadrul legislației privind asigurarea egalității, discriminarea trebuie să fie clar identificată și justificată printr-un criteriu specific. Pentru a constata orice formă de discriminare, este esențial să se stabilească o legătură cauzală între comportamentul nedorit și criteriul protejat invocat de persoana afectată. Această conexiune este crucială pentru a înțelege natura discriminării, fiind necesar ca acțiunile autorității să producă efecte care să dezvăluie un prejudiciu sau dezavantaj pentru victimă, corelat cu criteriul protejat.

Totodată, cauzalitatea nu se limitează la afirmații generice, ci trebuie susținută prin argumente solide și probe obiective care să demonstreze această legătură.

În concluzie, reclamantul trebuie să ofere dovezi concrete pentru a susține că a suferit o discriminare, astfel încât plângerea sa să poată fi evaluată în mod corect și just

Raportând cadrul legal menționat asupra circumstanțelor din speță, instanța nu a stabilit pretinsul tratament diferențiat al persoanei, or, în condiţiile în care dreptul încălcat, invocat în decizia contestată, al petiționarului rezultă din dispozițiile art. 12 alin. (1) al Legii nr.382 din 19.07.2001 cu privire la drepturile persoanelor aparţinînd minorităţilor naţionale şi la statutul juridic al organizaţiilor lor, Consiliul pentru Egalitate **avea obligaţia să stabilească dacă există un eventual refuz** al Cancelariei de Stat sau al Ministerului Sănătății, de a fi tradus în limba rusă **s-a bazat sau nu pe faptul că petiţionarul ar aparţine vreunei minorităţi naţionale**, precum şi să stabilească această apartenenţă, concluzie ce rezidă din aceea că dreptul invocat ca fiind încălcat este acordat de legea nominalizată persoanelor care aparţin minorităţilor naţionale.

Din textul deciziei contestate, deși Consiliul a reținut că petiționarul este de etnie găgăuză, astfel de concluzii nu au fost motivate pe fapte concrete, or astfel de apartenenţe nefiind specificate în plângerea petiţionarului, astfel încât se constată că în speţă fapta discriminatorie imputată reclamanților prin încălcarea dreptului la primirea unui răspuns în limba în care a fost adresată petiţia, garantat persoanei ce aparţine unei minorități naţionale, nu este confirmată.

Totodată, instanța de judecată va menționa că, pentru a stabili prezumția discriminării directe, faptele invocate de reclamant trebuiau să îndeplinească cumulativ o serie de criterii esențiale. În primul rând, era necesară demonstrarea unui tratament mai puțin favorabil, cum ar fi excluderea, deosebirea sau restricția, în cadrul exercitării unui drept recunoscut de lege. În al doilea rând, acest tratament trebuia să fie comparat cu cel aplicat altor persoane sau grupuri, pentru a evidenția discrepanța în tratament. Apoi, era imperativ ca reclamantul să se afle într-o situație similară sau comparabilă cu cea a altor persoane, ceea ce ar fi putut susține o evaluare corectă a contextului. În cele din urmă, discriminarea ar fi trebuit să se bazeze pe un criteriu protejat de lege, cum ar fi rasa, sexul sau orice altă caracteristică similară. Absența oricăruia dintre aceste elemente denotă lipsa unei fapte de discriminare, subliniind că nu orice diferențiere în tratament constituie, de facto, o discriminare. Aceasta înseamnă că, fără un criteriu protejat, nu se poate susține că a existat un tratament inechitabil.

Astfel, în actul administrativ contestat nu sunt motivate şi indicate, întrunirea celor 3 elemente de bază pentru existenţa unui fapt de discriminare, şi anume: dreptul încălcat; criteriul

protejat, şi tratamentul diferenţiat în situaţii similare. Consiliul a indicat despre criteriul protejat (limba), dar la caz pe lângă lipsa dreptului afectat (îngrădit) nu a indicat nici tratamentul diferenţiat la care ar fi fost expusă petiționarul, în situaţii similare cu alte persoane.

Astfel, în mod consecutiv, în lipsa discriminării în sine, nu poate fi considerată discriminare pe criteriu de limbă, care la caz, nu întruneşte nici un element ce ar indica „comportament nedorit care conduce la crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator, având drept scop sau efect lezarea demnităţii unei persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege”, în sensul art. 2 al Legii nr.121/2012.

Instanța de judecată consideră relevante cazului examinat constatările Curții Constituționale din hotărârea nr.4 din 21.01.2021 și anume […49. Scopul urmărit prin reglementarea articolelor 10 şi 13 în Constituţie se explică prin necesitatea de a garanta identitatea şi unitatea poporului Republicii Moldova. Limba de stat este considerată, sub acest aspect, ca având o valoare constituţională, de simbol al unităţii poporului, fiind parte integrantă a identităţii constituţionale a Republicii Moldova. Este relevant, în acest sens, un considerent al Curţii Europene a Drepturilor Omului, enunţat în decizia Mentzen v. Letonia din 7 decembrie 2004: "Curtea notează că majoritatea statelor contractante au ales să acorde uneia sau mai multor limbi statutul de limbă oficială sau de limbă de stat şi le-au înregistrat, ca atare, în constituţiile lor. Curtea recunoaşte că pentru aceste state limba oficială este una din valorile constituţionale, tot aşa cum este teritoriul naţional, structura organizaţională a statului şi drapelul naţional. Limba nu reprezintă, în niciun caz, o valoare abstractă. Ea nu poate fi separată de modul în care este utilizată, de fapt, de vorbitorii ei. În consecinţă, instituind o limbă oficială, statul se obligă, de principiu, să le garanteze cetăţenilor săi dreptul de a utiliza limba oficială atât pentru a comunica, cât şi pentru a primi informaţii fără impedimente, nu doar în cadrul vieţilor lor private, ci şi în relaţia lor cu autorităţile publice. În viziunea Curţii, măsurile concepute să protejeze o anumită limbă trebuie analizate mai ales din această perspectivă. Cu alte cuvinte, existenţa unor drepturi subiective pentru vorbitorii limbii oficiale este implicită de noţiunea de limbă oficială".

50. Curtea notează că protecţia şi instituirea unei limbi de stat urmăreşte să răspundă nevoii identitare a majorităţii cetăţenilor statului şi urmăreşte stabilirea unei limbi care să asigure comunicarea dintre diferitele părţi ale populaţiei în toate domeniile vieţii şi pe întreg teritoriul statului. Posibilitatea cetăţenilor de a utiliza limba oficială în întreaga ţară poate urmări, deopotrivă, evitarea unor discriminări a acestora în exercitarea drepturilor lor, în regiunile în care persoanele care aparţin minorităţilor etnice deţin o poziţie majoritară. Protecţia şi promovarea limbii oficiale a statului mai urmăreşte realizarea coeziunii sociale şi integrarea minorităţilor etnice în viaţa publică şi contribuie la evitarea situaţiilor în care persoanele aparţinând minorităţilor etnice sunt limitate în arii geografice precise, unde le este vorbită limba, fapt care îi poate împiedica să circule sau să se stabilească oriunde pe teritoriul statului lor, pentru a se dezvolta pe plan profesional sau personal. **Fiecare cetăţean care locuieşte pe teritoriul ţării şi tinde să se integreze în societate,** să participe eficient la procesele democratice ale statului şi să beneficieze de oportunităţile pe care le acordă statul Republica Moldova **are nevoie de cunoaşterea limbii de stat.** În acest context, Comisia de la Veneţia a subliniat că este legitim şi

lăudabil ca statele să promoveze consolidarea limbii de stat, stăpânirea acesteia de către toţi cetăţenii şi adoptarea de măsuri pentru promovarea învăţării de către toţi, astfel încât să corecteze inegalităţile existente şi să faciliteze integrarea efectivă a persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale în societate (a se vedea Opinia nr.902/2017 din 11 decembrie 2017 referitoare la prevederile Legii Ucrainei privind educaţia din 5 septembrie 2017 cu privire la utilizarea limbii de stat, a limbilor minoritare şi a altor limbi în educaţie, CDL-AD(2017)030, § 118; Opinia nr.960 /2019 din 9 decembrie 2019 referitoare la Legea privind susţinerea funcţionării limbii ucrainene ca limbă de stat, CDL-AD(2019)032, § 30).

51. În acelaşi timp, Curtea reţine că interesul protecţiei şi al promovării limbii de stat trebuie pus în balanţă cu interesul recunoaşterii şi protejării drepturilor lingvistice ale cetăţenilor care aparţin minorităţilor etnice. Dreptul populaţiei de a utiliza limba oficială a statului şi dreptul cetăţenilor care aparţin minorităţilor naţionale de a-şi utiliza limba maternă pot coexista, dacă atât majoritatea, cât şi minorităţile au o atitudine pozitivă reciprocă în relaţia lor. Drepturile lingvistice ale minorităţilor etnice sunt garantate şi protejate atât la nivel naţional, cât şi la nivel internaţional.

52. Republica Moldova a ratificat mai multe tratate internaţionale privind protecţia drepturilor omului, care interzic, inter alia, discriminarea pe criteriu de limbă. Republica Moldova este parte la Convenţia Europeană a Drepturilor Omului din 4 noiembrie 1950 şi trebuie să asigure în mod efectiv dreptul garantat de articolul 14 [interzicerea discriminării] al acesteia. Republica Moldova este parte a Cartei Sociale Europene (revizuite) din 3 mai 1996 şi trebuie să protejeze dreptul prevăzut de articolul E [nediscriminarea] din aceasta. De asemenea, Republica Moldova este parte la Pactul Internaţional cu privire la Drepturile Civile şi Politice din 16 decembrie 1966, al cărui articol 27 protejează drepturile lingvistice ale minorităţilor. În fine, Republica Moldova este parte a Convenţiei-cadru pentru Protecţia Minorităţilor Naţionale din 1 februarie 1995, care garantează drepturile lingvistice ale minorităţilor.

53. Tratatele menţionate mai sus nu interzic şi nici nu promovează instituirea unei limbi de stat. Totuşi, ele presupun punerea în balanţă în materie de utilizare, învăţare sau predare a limbii de stat şi a dreptului la păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea limbilor minorităţilor etnice. Curtea reţine că nici limba de stat, nici limbile minorităţilor nu trebuie prejudiciate prin politici lingvistice neglijente…

57. În Preambulul Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare din 5 noiembrie 1992, tratat internaţional care conţine standarde privind dezvoltarea limbilor minorităţilor naţionale, se subliniază valoarea interculturalităţii şi a plurilingvismului şi se menţionează că protecţia şi încurajarea limbilor regionale sau minoritare nu trebuie să se facă în detrimentul limbilor oficiale şi al necesităţii de a le însuşi.

59. Curtea reţine că articolul 13 din Constituţie recunoaşte doar o singură limbă de stat şi nu conţine sintagma "limbă de comunicare interetnică". Statutul constituţional al limbii de stat tocmai implică funcţia limbii de stat de a fi limba de comunicare între toţi cetăţenii Republicii Moldova, indiferent de originea lor etnică. În acest sens, sunt şi prevederile articolului 10 alin.(1)

din Constituţie, conform cărora statul are ca fundament unitatea poporului Republicii Moldova, care este patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi…]

Având în vedere aceste aspecte, instanța ajunge la concluzia că acordarea unui răspuns în limba de stat la petiția înaintată, nu este o discriminare, ci o chestiune ce ține de responsabilitatea individuală a fiecăruia și de cadrul legal stabilit.

Potrivit prevederilor Ghidului privind art. 14 din Convenția europeană a drepturilor omului („Interzicerea discriminării") și art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție („Interzicerea generală a discriminării"), la capitolul V - Motive de discriminare -- lit. C. „Discriminarea bazată pe limbă", pct. *110* stipulează: „în jurisprudența sa ulterioară, organele Convenției au constatat că **în Convenție nu se garantează** libertatea lingvistică în sine și, în special, **dreptul unei persoane** de a folosi o anumită limbă aleasă de ea în relațiile cu instituțiile publice și **de a primi un răspuns în limba respectivă"** (Cauza Igors Dmitrije împotriva Letoniei, 2006, pct. 85; Pahor împotriva Italiei, 1994, decizia Comisiei; Asociația „Andecha As tur" împotriva Spaniei, 1997, decizia Comisiei; Fryske Nasjonale Partij și alții împotriva Țărilor de Jos, 1985, decizia Comisiei; Isop împotriva Austriei, 1962, decizia Comisiei).

Instanța apreciază că, asemenea **decizii sunt chiar periculoase** întrucât ar putea încuraja minoritățile naționale să evite învățarea limbii române pentru a se integra în societate (și genera rusificarea în continuare a acestora) și totodată ar conferi limbii ruse *de facto* un statut privilegiat în coraport cu alte limbi ale minorităților etnice *(găgăuză, ucraineană etc.),* fapt care este unul inadmisibil.

În conformitate cu prevederile art. 16 alin.(1) Cod Administrativ, dreptul discreționar al autorității publice reprezintă posibilitatea acesteia de a opta între mai multe soluții posibile corespunzătoare scopului legii atunci când aplică o soluție legală. Aliniatul (2) al aceluiași articol stipulează că exercitarea dreptului discreționare nu permite desfășurarea unei activități arbitrare.

Reieșind din cele reflectate supra, instanța de judecată, menționează că autoritatea publică, de fapt, nu este complet liberă în utilizarea dreptului discreționar. Iar, acțiunea administrativă trebuie să se bazeze pe o decizie discreționară cuvenită, concluzie ce se desprinde, în special, din prevederile art. 137 alin. (1) din Codul administrativ, potrivit căruia autorităţile publice „trebuie" să acţioneze cu bună-credinţă în limitele legal stabilite şi cu respectarea scopului pentru care le-a fost atribuit dreptul. Prin urmare, Consiliul pentru egalitate era obligat, prin lege, să-și exercite discreția, însă fără erori discreționare.

În urma analizei normelor legale aplicabile, în corelație cu circumstanțele de fapt stabilite, instanța de judecată concluzionează că actul administrativ individual contestat, decizia Consiliului pentru Egalitate nr. 138/23 din 12 decembrie 2023, este ilegal, urmând a fi anulat.

În conformitate cu prevederile art. 219-229 din Codul administrativ al Republicii Moldova, instanța de judecată,

h o t ă r ă ș t e :

Se admit acțiunile înaintate de Cancelaria de Stat și Ministerul Sănătății RM.

Se anulează decizia Consiliului pentru Egalitate nr. 138/23 din 12 decembrie 2023.

Hotărârea poate fi atacată cu apel la Curtea de Apel Centru în termen de 30 zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, prin intermediul Judecătoriei Chișinău sediul Rîșcani. Motivarea apelului se prezintă la instanța de apel în termen de 30 de zile de la data notificării hotărârii motivate. Dacă se depune împreună cu apelul, motivarea apelului se depune la Judecătoria Chișinău sediul Rîșcani (mun. Chișinău, str. Kiev 3).

Președintele ședinței, Negurița Veaceslav
Judecător